

Прегряване и недостатъчна подготовка: Опитът на европейците в живота с изменението на климата

Доклад на ЕАОС

Европейска агенция за
околната среда

Конгенс Найторв 6
1050 Копенхаген К
Дания
Тел.: +45 33 36 71 00
Уебстраница: eea.europa.eu
Запитвания: eea.europa.eu/запитвания

Eurofound
Eurofound
Wyattville Road, Loughlinstown, Co. Дъблин
Г18 КР65
Ирландия
Тел.: +353 1 2043100
Уебстраница: www.eurofound.europa.eu
Запитвания: information@eurofound.europa.eu

Правна информация

Съдържанието на настоящата публикация не отразява непременно официалните становища на Европейската комисия или други институции на Европейския съюз. Нито Европейската агенция за околна среда, нито което и да е лице или дружество, действащо от името на Агенцията, носят отговорност за начина, по който може да бъде използвана информацията, съдържаща се в настоящия доклад.

Известие за Брексит

Продуктите, уебсайтовете и услугите на ЕИП могат да се отнасят до изследвания, извършени преди оттеглянето на Обединеното кралство от ЕС. Изследванията и данните, свързани с Обединеното кралство, обикновено се обясняват с използването на терминология като: „ЕС-27 и Обединеното кралство“ или „ЕИП-32 и Обединеното кралство“. Изключенията от този подход ще бъдат изяснени в контекста на тяхното използване.

Политика за публикуване

За да опазва околната среда, Европейската агенция за околна среда поддържа само цифрови публикации. Ние не публикуваме нашите публикации.

Известие за авторско право

© Европейска агенция за околна среда, 2026 г.; © Eurofound, 2026

Настоящата публикация се публикува под лиценз Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>). Това означава, че той може да се използва повторно без предварително разрешение, безплатно, за търговски или нетърговски цели, при условие че ЕАОС е призната за първоначален източник на материала и че първоначалното значение или послание на съдържанието не е изкривено. За всяко използване или възпроизвеждане на елементи, които не са собственост на Европейската агенция за околна среда, може да е необходимо да се поиска разрешение директно от съответните носители на права.

Повече информация за Европейския съюз можете да намерите на https://european-union.europa.eu/index_bg.

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2026 г.

ISBN 978-92-9480-755-7

ISSN 1977-8449

doi: 10.2800/6087030

Дизайн на корицата: ЕИП

Снимка на корицата: © Адаптирано от Adobe Stock

Разпределение: Eworx/ЕИП

Съдържание

Потвърждения.....	4
Основни послания.....	5
Кратко изложение.....	7
1 Въведение.....	9
2 Въздействия, свързани с климата, възприемани от респондентите.....	11
3 Загриженост относно бъдещите въздействия върху климата.....	14
4 Мерки за устойчивост спрямо изменението на климата, докладвани от респондентите.....	16
4.1 Устойчивост на равнището на домакинствата.....	18
4.2 Действия за устойчивост, възприемани в областите на респондентите.....	21
4.3 Разлики между респондентите в градските и селските райони.....	24
5 Разлики между групите респонденти.....	26
5.1 Финансови средства на домакинствата.....	26
5.2 Възраст.....	29
5.3 Пол.....	32
5.4 Собственост на жилището.....	33
5.5 Самостоятелно докладван здравен статус.....	35
6 Закljučения и възможности за действие.....	40
6.1 Необходимост от широко прилагане на решения за адаптиране.....	40
6.2 Справяне с топлината като най-разпространения риск за здравето и благосъстоянието.....	41
6.3 Насърчаване на устойчивостта на равнище домакинство.....	41
6.4 Защита на уязвимите групи.....	41
Съкращения.....	43
Препратки.....	44
Приложение 1 Въпроси от електронното проучване „Живот и работа в ЕС 2025 г.“, анализирани в доклада.....	48

Документ, изготвен от Pierre Dieumegard за [Eŭropo-Demokratio-Esperanto](#)

Целта на този „временен“ документ е да се даде възможност на повече хора в Европейския съюз да се запознаят с документите, изготвени от Европейския съюз (и финансирани от техните данъци).

Ако няма преводи, гражданите се изключват от дебата.

Този документ съществува само на английски език, в pdf-файл. От първоначалния файл създадохме odt-файл, подготвен от софтуера Libre Office, за машинен превод на други езици. Резултатите вече са достъпни [на всички официални езици](#).

Желателно е администрацията на ЕС да поеме превода на важни документи. „Важни документи“ са не само законовите и подзаконовите актове, но и важната информация, необходима за съвместно вземане на информирани решения.

За да обсъдим нашето общо бъдеще заедно и да дадем възможност за надеждни преводи, международният език есперанто би бил много полезен поради своята простота, редовност и точност.

Свържете се с нас:

[Контакто \(europokune.eu\)](mailto:europokune.eu)

<https://e-d-e.org/-Kontakti-EDE>

Потвърждения

Европейската агенция за околна среда (ЕАОС) и Европейската фондация за подобряване на условията на живот и труд (Eurofound) биха искали да благодарят на партньорите на ЕАОС от Европейската мрежа за информация и наблюдение на околната среда (държавите — членки на ЕАОС), Генерална дирекция „Орган за готовност и реакция при извънредни здравни ситуации“ на Европейската комисия, Регионалния офис на Световната здравна организация за Европа, Международната организация по миграция и Европейския клъстер за климата и здравето за техния ценен принос и принос.

Основни послания

- Настоящият доклад се основава на онлайн проучване сред над 27 000 респонденти от 27 европейски държави и представя опита на респондентите във връзка с въздействията върху климата, опасенията им относно бъдещите въздействия и мерките за устойчивост, които са предприели у дома и са наблюдавали в своите квартали.
- Повече от 80 % от респондентите в проучването съобщават, че са били засегнати от поне един проблем, свързан с климата (топлина, наводнения, горски пожари, недостиг на вода, вятър, ухапвания от комари/кърлежи) през последните 5 години. Топлината е най-често съобщаваният проблем: почти половината от респондентите се чувстват твърде горещи в дома, работата или мястото си на образование, докато над 60 % от респондентите съобщават, че се чувстват твърде горещи навън в квартала си.
- Над 52 % от респондентите са били много или доста обезпокоени от изключително високите температури в бъдеще, а 48 % са се чувствали много или доста обезпокоени от горските пожари. Жените, най-младите респонденти (на възраст между 16 и 29 години) и респондентите от Южна и Централна Източна Европа са групите, които са най-загрижени за бъдещите въздействия върху климата.
- Един от всеки петима респонденти не е разполагал с нито една от мерките за домакинствата, изброени в проучването, предназначени за защита от екстремни метеорологични условия (напр. засенчване, климатизация или вентилация, защита от наводнения, събиране на дъждовна вода, застраховка за екстремни метеорологични условия, резервна енергийна система и комплект за спешни случаи).
- Налице са големи регионални различия по отношение на въздействието върху климата, усетено от респондентите, и докладваните мерки за устойчивост. Климатичните въздействия се наблюдават най-често от респондентите в Южна и Централна Източна Европа. На регионално равнище групата с най-нисък процент респонденти, които съобщават както за въздействието върху климата, така и за наличието на мерките, ръководени от органите, изброени в проучването, са от Северна Европа.
- Над 38 % от всички респонденти заявяват, че не могат да си позволят да поддържат дома си достатъчно хладен през лятото; процентът се увеличава до 66 % сред респондентите, които са изпитвали финансови затруднения.
- По-висок процент от по-малко заможните респонденти, наемателите или хората в лошо здраве съобщават, че изпитват въздействия върху климата в сравнение с всички останали респонденти. В същото време по-малко респонденти от тези групи съобщават, че са приели мерки за устойчивост спрямо изменението на климата на равнището на домакинствата или са видели ръководени от властите мерки, прилагани в съседните им държави.
- Гарантирането на благосъстоянието и просперитета на европейското общество в условията на бързо променящия се климат изисква широко прилагане на мерки за предотвратяване и подготовка за въздействието на климата, финансова достъпност на мерките за устойчивост на равнището на домакинствата и справедливо

разпределение на ръководените от властите действия за адаптиране.

Кратко изложение

Продължаващото изменение на климата като заплаха за просперитета и благосъстоянието в Европа

Изменението на климата представлява нарастваща заплаха за здравето, благосъстоянието и просперитета на европейското общество. Свързаните с климата екстремни явления — като горещи вълни, горски пожари, наводнения или суши — стават все по-чести и по-интензивни с напредването на глобалното затопляне.

Европейските и националните рамки за политиката подчертават спешната необходимост от адаптиране към изменението на климата и ефективно управление на свързаните с климата рискове за населението и икономиката. Не е направена обаче голяма оценка на степента, в която са изпълнени действия за подобряване на устойчивостта на ЕС спрямо изменението на климата, особено по отношение на отделните домакинства.

Настоящият доклад е разработен съвместно от Европейската агенция за околна среда (ЕАОС) и Европейската фондация за подобряване на условията на живот и труд (Eurofound) и се основава на констатациите от онлайн проучване. В него се разглеждат опитът от въздействията, свързани с климата, действията за устойчивост, предприети у дома, възприемането на изпълнените действия на местно равнище и опасенията относно бъдещите въздействия сред извадка от европейци.

Широко разпространен опит с въздействията, свързани с климата, и сериозни опасения за бъдещето

Четирима от всеки пет респонденти в проучването съобщават, че през последните пет години (2020—2025 г.) са се сблъскали с поне един от следните проблеми, свързани с климата: неприятна топлина, наводнения, горски пожари, недостиг на вода, щети от вятъра или по-чести ухапвания от насекоми. Много респонденти също така изразиха загриженост относно бъдещите въздействия върху климата, като около половината от тях са силно обезпокоени от горещините и горските пожари. Фактът, че голям процент от респондентите съобщават, че са изпитвали въздействия в миналото и опасения в бъдеще, показва необходимостта да се направи повече за адаптиране към изменението на климата.

Индикации за недостатъчна подготвеност на равнището на домакинствата в Европа

В проучването бяха разгледани мерките за устойчивост спрямо изменението на климата в домовете на респондентите. Нито една от мерките за защита срещу въздействията на климата, изброени в проучването, не е докладвана като въведена от повече от половината от респондентите. Малко над 22 % от респондентите не са имали нито една от изброените мерки у дома. Мерките срещу топлината — най-често съобщаваният проблем — включват засенчване (докладвано от 49 % от респондентите), изолация на покриви/стени (48 %) и климатизация или вентилация (32 %).

Повече от 40% от анкетираните съобщават, че имат застраховка за дома, покриваща екстремни метеорологични събития. Много по-малък процент от респондентите са подготвили аварийни комплекти (14 %) или са осигурили достъп до резервен източник на енергия (8 %). За да може европейското общество да се адаптира в достатъчна степен, домакинствата трябва да станат по-устойчиви чрез по-голяма осведоменост, достъп и по-голяма финансова достъпност на мерките у дома.

Неинфраструктурен характер на местните действия за адаптиране

Най-често съобщаваните местни мерки, посочени от респондентите, са предупреждения или сигнали за екстремни метеорологични условия (опитвани от 57 %), кампании за повишаване на осведомеността относно рисковете и действията, които трябва да се предприемат в случай на екстремни

метеорологични условия (43 %) и ограничения за използването на вода по време на сухи периоди (42 %). Като цяло 36 % от респондентите съобщават, че са забелязали засаждане на дървета или подобряване на достъпа до зелени площи в техния район.

Местните мерки за предотвратяване на наводнения и осигуряването на охладителни центрове не са докладвани като често наблюдавани. Тази моментна снимка на ръководените от органите мерки за адаптиране, основана на възприятията на респондентите, показва необходимостта от мерки за адаптиране към изменението на климата, основани в по-голяма степен на инфраструктурата, които да придружават ориентираните към поведението мерки.

Неравномерно въздействие и неравна устойчивост

Някои от въздействията върху климата, докладвани от респондентите, са засегнали непропорционално определени групи. Например четири пъти повече респонденти от домакинства с най-ниски финансови средства са имали проблеми с достъпа до безопасна и чиста вода (15 % в сравнение с 4 %). По същия начин два пъти повече хора са били засегнати от горски пожари и свързания с тях дим в сравнение с респондентите от домакинствата с най-високи финансови средства (11 % в сравнение с 5 %). Две трети от тези, които имат трудности да свържат двата края, не са в състояние да поддържат дома си достатъчно хладен през лятото, в сравнение с малко над 9% от тези, които свързват двата края много лесно или лесно.

Най-младите респонденти и жените се очертават като групите, които са най-загрижени за бъдещите въздействия върху климата. Междувременно наемателите, в сравнение със собствениците на жилища, са по-малко склонни да имат мерки за устойчивост у дома. И накрая, за всички въздействия респондентите със самооценка на лошото здраве съобщават, че са по-силно засегнати от въздействията върху климата, като същевременно е по-малко вероятно да разполагат с мерки за устойчивост у дома, отколкото респондентите със самооценка на доброто здраве.

За да се гарантира социална справедливост по отношение на устойчивостта спрямо изменението на климата, от съществено значение е да се разработят стратегии за адаптиране, които защитават всички хора, особено най-уязвимите групи.

За проучването

Докладът се основава на данни, събрани чрез годишното [електронно проучване на Eurofound „Живот и работа в ЕС“](#). През 2025 г. проучването включваше набор от въпроси относно въздействието върху климата, почувствано в миналото, опасения относно бъдещето и действия за устойчивост. Анализът на отговорите на тези въпроси в настоящия доклад е част от дейностите на [Европейската обсерватория за климата и здравето](#) в подкрепа на европейските политики за адаптиране към изменението на климата с акцент върху здравето и благосъстоянието.

На онлайн анкетата отговориха 27 000 души от 27 европейски държави. Извадката обаче не е напълно представителна за европейската популация (вж. каре 1.1). За да се реши този проблем, бяха приложени тежести след стратификацията, за да се отрази разпределението на ключови демографски данни — като пол, възраст, образование и степен на урбанизация — сред населението като цяло. Независимо от това резултатите не могат да бъдат обобщени за цялото европейско население и констатациите се отнасят само за респондентите.

Въпреки това констатациите предоставят ценна информация за опита и гледните точки на респондентите и могат да допринесат за разбирането на опасенията, свързани с климата, и поведението във връзка с адаптирането.

1 Въведение

Според Европейската оценка на риска в областта на климата (EUCRA) вече съществуват няколко критични климатични риска за здравето на хората, застроената среда, инфраструктурата и екосистемите в Европа. Ако не бъдат предприети решителни действия сега, повечето от установените климатични рискове биха могли да достигнат критични или катастрофални равнища до края на този век (ЕАОС, 2024а). Управлението на настоящите и бъдещите климатични рискове е признато в политиката на ЕС като съществено за поддържането на просперитета на Европа и качеството на живот на нейните жители (ЕК, 2021 г.; ЕК, 2024 г.).

Мненията на европейските граждани относно изменението на климата редовно се оценяват чрез проучвания, като например двугодишното проучване на Евробарометър относно изменението на климата (напр. ЕК, 2025а) и годишното проучване на Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) относно климата (напр. ЕИБ, 2024 г.). Този съвместен доклад на ЕАОС/Eurofound предоставя допълнителна гледна точка към този набор от знания, като представя констатациите от онлайн проучване с над 27 000 участници в 27-те държави — членки на ЕС (вж. каре 1.1).

По-конкретно, в настоящия доклад се предоставя информация за видовете въздействия, свързани с климата, които респондентите са изпитали лично или са били свидетели на мястото, където живеят. В него са представени и техните опасения за бъдещето, свързани с климата. Най-важното е, че докладът предлага първия общоевропейски преглед на възприеманото изпълнение на мерките за устойчивост спрямо изменението на климата — както тези, докладвани от респондентите на равнището на домакинствата, така и техните наблюдения на мерките, прилагани от органите. Тъй като обаче се основава на самоотчетени данни и на впечатленията на респондентите, то следва да се разглежда като лакмусов тест, а не като систематичен опис на усилията за адаптиране.

Предвижда се тази моментна снимка на възприемането на колективната устойчивост на ЕС спрямо променящия се климат да спомогне за насочване на усилията към последните и текущите промени в политиката, като например Европейската стратегия за Съюза на готовност (ЕК, 2025б) и предстоящата европейска интегрирана рамка за устойчивост спрямо изменението на климата и управление на риска. Дезагрегирането на резултатите по географски район и социално-икономическа група позволява да се разбере кои места и хора са изложени на най-голям риск и изискват най-спешни действия.

Клетка 1.1

За проучването

От 2020 г. насам Eurofound провежда годишно широкомащабно електронно проучване „Живот и работа в ЕС“. Първоначално тя беше предназначена за оценка на въздействието на пандемията от COVID-19 върху условията на живот и труд на хората в целия Европейски съюз (ЕС). От 2022 г. нататък тематичният обхват на електронното проучване беше разширен, за да се измерят дългосрочните последици от пандемията, войната в Украйна и нарастващите разходи за живот.

Изданието за 2025 г. на проучването беше съсредоточено върху климата и околната среда. Той включваше въпроси относно опита на хората с въздействията върху климата, опасения относно бъдещите рискове и мерки за устойчивост, предприети от респондентите или наблюдавани в техния район.

Електронното проучване използва подход за вземане на проби без вероятности, основан предимно на онлайн набиране на персонал чрез целенасочени реклами в социалните медии, допълнени от вземане на проби от снежни топки. Получената извадка не е представителна за общата съвкупност. Освен това респондентите от предишни кръгове на проучване са поканени да участват в следващите вълни. Поради това панелът се актуализира редовно, но не е представителен.

За да се подобри представителността на проучването, беше приложено претегляне след стратификацията, за да се приведе извадката в съответствие с демографския състав на населението на ЕС-27 и този на всяка отделна държава членка. През 2025 г. тегловните коефициенти се основаваха на пол, възраст, образователно равнище и регион.

Между 1 април и 4 юни 2025 г. електронното проучване събра отговори от приблизително 27 000 участници от 27 държави — членки на ЕС. От тях 16 500 са отговорили на панела, а 10 500 са били новоназначени чрез канали в социалните медии (включително реклами в Instagram и Facebook, както и органични публикации). Налице е минимална цел от 500 респонденти на държава, която е постигната от повечето държави членки с изключение на Кипър, Люксембург и Малта. В четиринадесет държави размерът на извадката надхвърля 1000 респонденти.

Проучването събра информация за характеристиките на респондентите (възраст, пол, владение, лесно свързване на двата края, самооценка на здравето, вид домакинство, както и географско местоположение и степен на урбанизация). Тази информация позволи да се сравнят отговорите между различните групи. Докладът предоставя описателни статистически данни. Въпреки това бяха извършени и регресионни анализи, за да се провери дали разликите са статистически значими и валидни след контрол за други характеристики на респондентите. Само резултатите, валидирани по този начин, са докладвани в тази публикация.

Подходът на неслучайното формиране на извадки означава, че описателните статистически данни не следва да се разглеждат като точни точкови оценки за цялото население на ЕС, въпреки демографското претегляне. Установените връзки, механизми и тенденции обаче са статистически валидни и прехвърлими.

Повече информация за проучването можете да намерите [тук](#).

2 Въздействия, свързани с климата, възприемани от респондентите

В проучването респондентите бяха запитани кои избрани въздействия върху климата ⁽¹⁾ са изпитали през последните 5 години (вж. приложение 1). Отговорите отразяват възприятията на участниците и могат да включват въздействия с множество причини, които не се дължат изключително на изменението на климата. Като се има предвид това предупреждение, 80,5 % от респондентите съобщават, че са имали поне едно въздействие от изброените в проучването, както е показано на фигура 2.1. От географска гледна точка респондентите от Южна и Централна Източна Европа са групите с най-висок процент на хората, които съобщават, че са имали поне едно въздействие върху климата, съответно 86,1 % и 85,3 %.

Тези констатации са в съответствие с резултатите от последното проучване на ЕИБ, в което 80 % от респондентите от ЕС заявяват, че са преживели поне едно екстремно метеорологично събитие през последните 5 години (ЕИБ, 2024 г.). Високият процент на респондентите от Южна Европа, засегнати от различни въздействия върху климата, отразява и констатациите от специалното проучване на Евробарометър от 2025 г. относно изменението на климата (ЕК, 2025а). Освен това той подкрепя акцента на EUCRA (ЕИП, 2024а) върху критичната неотложна необходимост от справяне с климатичните рискове в този регион.

Топлината е основното въздействие, свързано с климата, на което са се натъкнали респондентите в проучването. През последните 5 години 49,7 % от респондентите в проучването са се почувствали твърде горещи в дома си, 46,8 % — на работното си място или на мястото на образование, а 60,7 % — извън квартала си. Това показва, че ключов начин за намаляване на въздействието на топлината върху здравето, благосъстоянието и производителността на хората е да се гарантира, че сградите на ЕС и по-широката жизнена и работна среда са устойчиви на топлина (Martinez et al., 2025 г.; ЕАОС, 2022а).

Като цяло 34 % от респондентите съобщават за наблюдавано увеличение на ухапванията от комари или кърлежи през последните 5 години. Изобилието от вектори, продължителността на сезона на ухапване и вероятността от предаване на болестта се влияят от променящия се климат (ЕАОС, 2022а). Процентът на тези, които изпитват повече ухапвания, е най-висок в Южна и Централна Източна Европа (фигура 2.1), включително Кипър (60,9%), Гърция (59,0%) и Хърватия (57,7%).

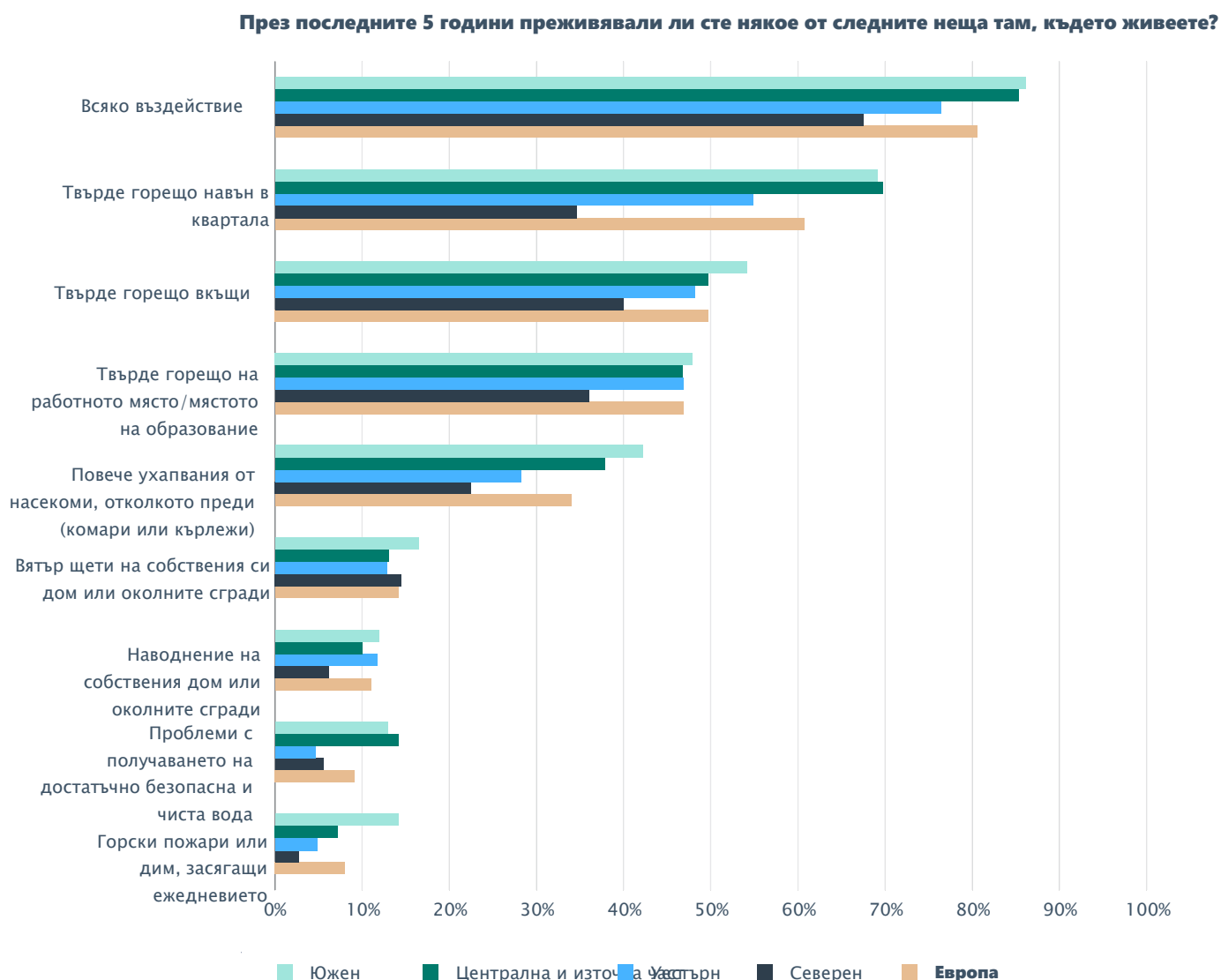
Това е обезпокоително от гледна точка на общественото здраве, тъй като в тези държави има потвърдено наличие на инвазивни комари от вида *Aedes* (ECDC, 2025 г.), които могат да пренасят денга, зика и чикунгуния. Те също така имат местните комари *Culex pipiens* (ECDC, 2023), които са способни да разпространяват западнонилска треска.

През последните 5 години 14,1 % от респондентите са изпитали щети, причинени от вятъра на жилища или сгради в близост до тях. Освен това около една десета от респондентите са изпитали всички други въздействия върху климата (вж. фигура 2.1).

Съществуват значителни разлики между държавите по отношение на процента на респондентите, които са били засегнати от въздействията. Например опитът с щети от вятъра по домовете или сградите на респондентите в близост е най-разпространен в Ирландия (43,3 % от респондентите), но също и в Хърватия (29,4 %) и Унгария (26,6 %).

¹ Списъкът на въздействията върху климата, включен в проучването, не е изчерпателен. Тя е съставена от Eurofound и ЕАОС в сътрудничество с партньорските организации на Европейската обсерватория за климата и здравето. Списъкът се ръководи от признатите рискове за просперитета и благосъстоянието на европейското население, свързани с изменението на климата (ЕАОС, 2024а; ЕАОС, 2025в). При окончателния подбор на елементите, които да бъдат включени, е взета предвид дължината на проучването.

Фигура 2.1: Процент на респондентите, които са изпитали въздействия върху климата в своя район, по европейски регион

Бележки: Географските групи, използвани в настоящата и в следващите диаграми, са следните: Централна и Източна Европа (България, Чехия, Унгария, Полша, Румъния и Словакия); Северна Европа (Дания, Естония, Финландия, Ирландия, Латвия, Литва и Швеция); Южна Европа (Кипър, Хърватия, Гърция, Италия, Малта, Черна гора, Португалия, Словения и Испания); Западна Европа (Австрия, Белгия, Франция, Германия, Лихтенщайн, Люксембург, Нидерландия и Швейцария).

Констатациите от проучването за отделните държави могат да бъдат намерени в [интерактивния преглед](#).

Източник: ЕАОС въз основа на Eurofound, 2025 г.

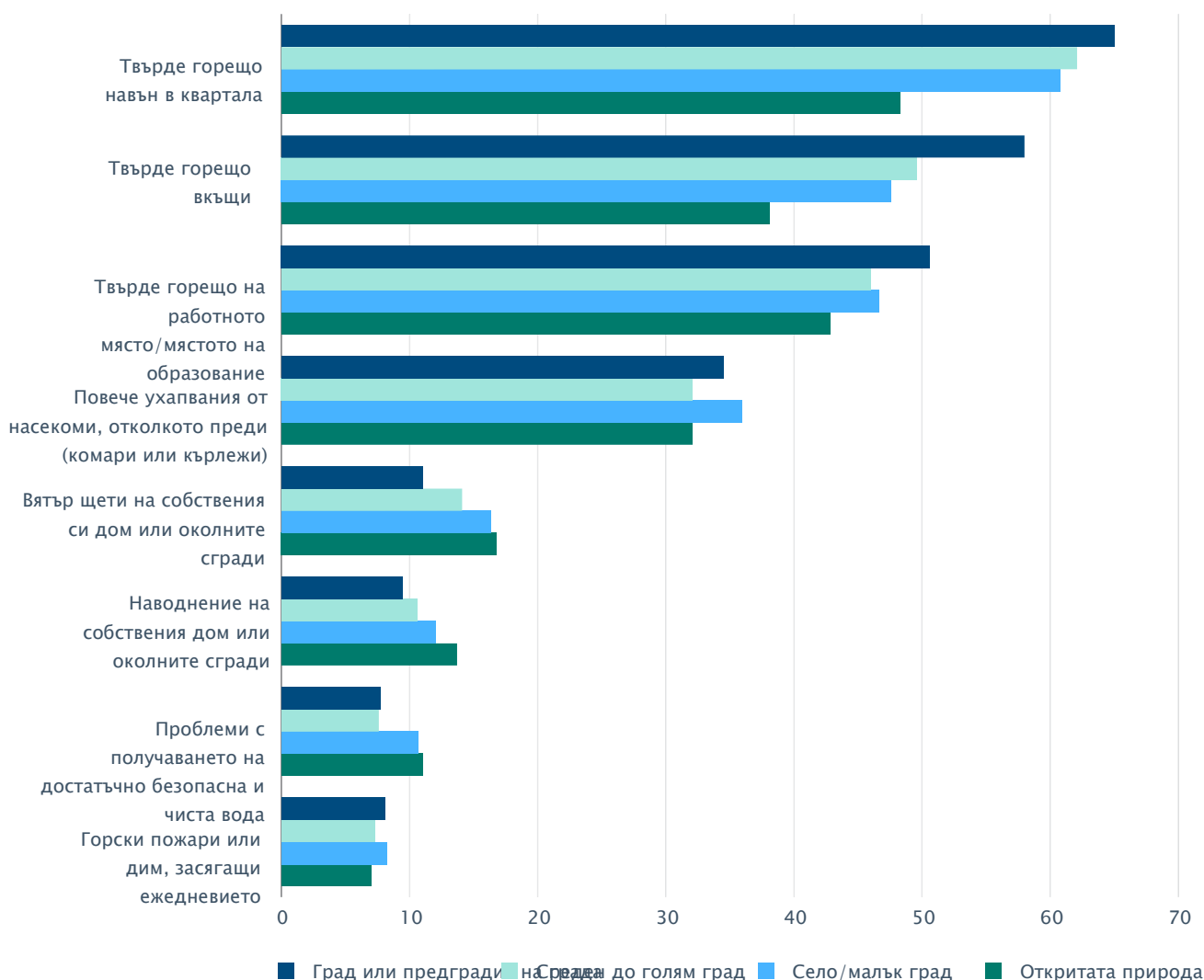
Горските пожари и димът от тях са най-често срещани сред респондентите от Гърция (41,1 %), Португалия (35,2 %) и Кипър (20,3 %) в сравнение със средно 8 % в цяла Европа. Процентът на респондентите, които са преживели наводнения през последните 5 години, отразява модела на мащабни наводнения през това време. Например много по-висок процент от респондентите в Австрия (25,9 %) и Словения (19,1 %) съобщават, че са преживели наводнения, отколкото общата средна стойност за Европа от 11 %.

Въздействията, свързани с климата, се усещат по различен начин в зависимост от това дали респондентите живеят в градска или селска среда. Процентът на респондентите, изпитващи топлина както на закрито, така и на открито, се е увеличил с нарастващата степен на урбанизация (фигура 2.2).

За разлика от тях в по-урбанизирани райони процентът на респондентите, които съобщават, че са били засегнати от вятър, наводнения или проблеми с достъпа до вода, е по-нисък. Това може да отразява по-високото ниво на защита срещу наводнения в градовете в сравнение с по-слабо населените райони или може да показва добър достъп до инфраструктура, като например обществено водоснабдяване, в градовете.

Фигура 2.2: Процент на респондентите, които са изпитали въздействия върху климата в своя район, по самостоятелно отчетено равнище на урбанизация.

През последните 5 години преживявали ли сте някое от следните неща там, където живеете?

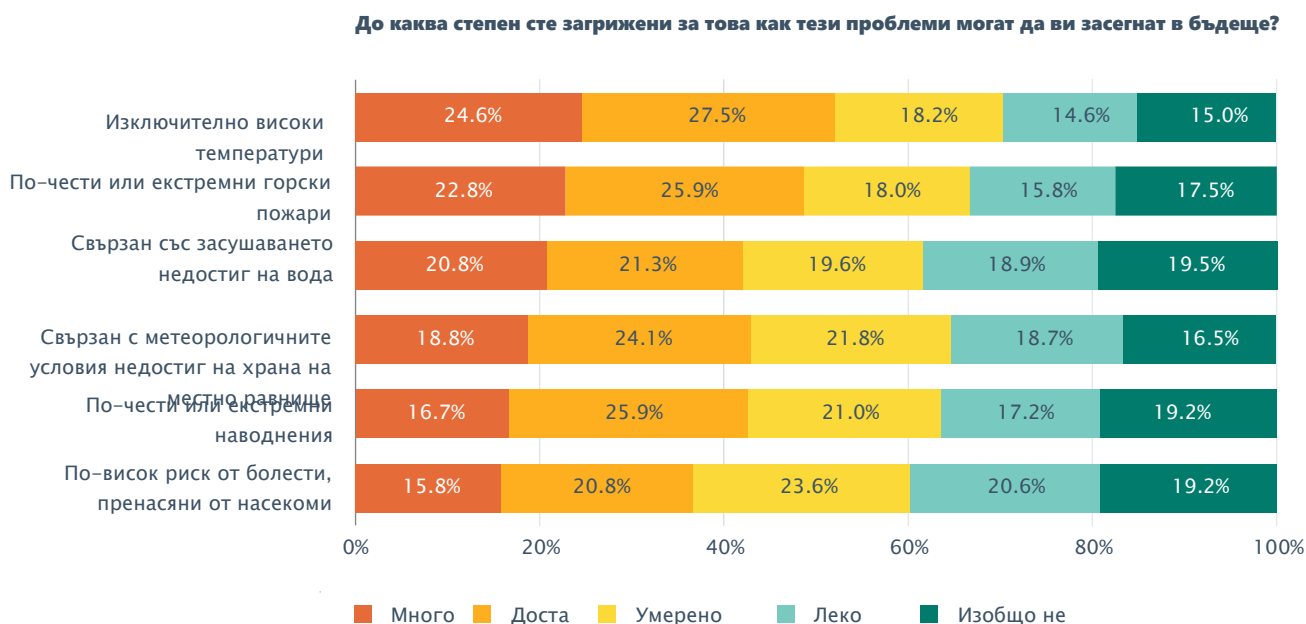
Източник: ЕАОС въз основа на Eurofound, 2025 г.

3 Загриженост относно бъдещите въздействия върху климата

Повече от половината от анкетираните (52,1 %) са били много загрижени или доста загрижени за изключително високите температури, които нарушават ежедневието и благосъстоянието в бъдеще. Вторият най-тревожен въпрос за респондентите е бил по-честите или по-екстремните горски пожари; 48,7 % заявяват, че те са много или много обезпокоителни. Това потвърждава EUCRA, която определи топлината и горските пожари като едни от най-сериозните рискове за човешкото здраве и изискващи най-спешните действия (ЕАОС, 2024a).

Подобен брой респонденти (между 42 % и 43 %) бяха много или доста загрижени относно ограничения достъп до местна/сезонна храна или безопасна вода и по-честите или по-екстремни наводнения. По-голямата вероятност за получаване на заболявания от ухапвания от комари или кърлежи е най-малко тревожният въпрос за респондентите (фигура 3.1).

Фигура 3.1: Процент на респондентите, загрижени за бъдещите въздействия върху климата

Бележка: Констатациите от проучването за отделните държави могат да бъдат намерени в [интерактивния преглед](#).
Източник: ЕАОС въз основа на Eurofound, 2025 г.

Налице е ясно географско разделение в степента на безпокойство за всички опасности. Два пъти повече респонденти в Южна Европа в сравнение със Северна Европа са били много или доста загрижени за бъдещи високи температури (61 % в сравнение с 29,9 %), по-екстремни или по-чести наводнения (50,2 % спрямо 25,3 %) и по-екстремни или по-чести горски пожари (58,8 % спрямо 29,9 %).

По-висок процент от респондентите от Централна и Източна Европа са били много или доста загрижени за перспективата за заразяване с болести от кърлежи или комари в сравнение с тези от Северна Европа (45,1 % спрямо 29,1 %), достъп до вода за ежедневна употреба (54,3 % спрямо 23,2 %) и достъп до храна (53,1 % спрямо 29,9 %).

Вижте [интерактивния преглед за](#) подробна разбивка на отговорите за отделните държави.

4 Мерки за устойчивост спрямо изменението на климата, докладвани от респондентите

Въпреки че ЕС и отделните държави членки разполагат със стабилна политическа рамка в подкрепа на адаптирането към изменението на климата, информацията за изпълнените действия и тяхната ефективност е ограничена. Това възпрепятства пълното разбиране на напредъка на Европа към устойчивост спрямо изменението на климата (ЕАОС, 2025а).

Резултатите от проучването, представени в настоящата глава, помагат да се хвърли светлина върху степента на изпълнение на мерките за устойчивост спрямо изменението на климата в цяла Европа. Респондентите в проучването бяха помолени да потвърдят дали са въведени определени мерки за устойчивост спрямо изменението на климата за тяхното домакинство и да отговорят на въпроси относно ръководените от органите действия, допринасящи за устойчивостта спрямо изменението на климата, които са виждали в своя район ⁽²⁾ (таблица 1.1). Изброените мерки включваха както инфраструктурни (изискващи мерки за физическа намеса), така и неинфраструктурни инициативи.

Изброените мерки за устойчивост спрямо изменението на климата могат да бъдат приведени в съответствие с различни етапи от цикъла на управление на кризи:

- превенция (свеждане до минимум на последиците от криза или бедствие преди събитието);
- готовност (планиране как да се реагира);
- реакция (действия по време на криза или бедствие, за да се сведе до минимум въздействието им);
- възстановяване (връщане към състоянието преди криза или бедствие) (ЕАОС, 2017 г.; ЕК, 2025в).

Таблица 1.1 Мерки за устойчивост, включени в проучването

	Мярка за устойчивост спрямо изменението на климата	Основана на инфраструктурата?	Етап от цикъла на управление на кризи
Равнище „домакинство“	Изолация на стени или покрив	Да	Готовност
	Климатизация или вентилация	Да	Готовност
	Засенчване	Да	Готовност
	Противопожарна защита от наводнения	Да	Готовност
	Събиране на дъждовна вода	Да	Готовност
	Резервна електрическа система или генератор	Да	Готовност
	Комплект за спешни случаи	Не	Готовност/отговор
	Домашна застраховка, покриваща екстремни метеорологични явления	Не	Готовност/възстановяване
Ръководени от органа	Предупреждения или предупреждения за екстремни метеорологични явления	Не	Готовност
	Кампании за повишаване на осведомеността относно рисковете и действията, които трябва да се предприемат в случай на екстремни метеорологични условия	Не	Готовност
	Засаждане на повече дървета или подобряване на достъпа до зелени площи	Да	Превенция
	Предоставяне на охладителни центрове	Да	Готовност
	Промени в графика за работа / образование, за да се избегнат дейности в най-горещите часове или дни	Не	Готовност/отговор
	Предотвратяване на наводнения	Да	Превенция
	Ограничения за използването на вода по време на суша	Не	Готовност/отговор

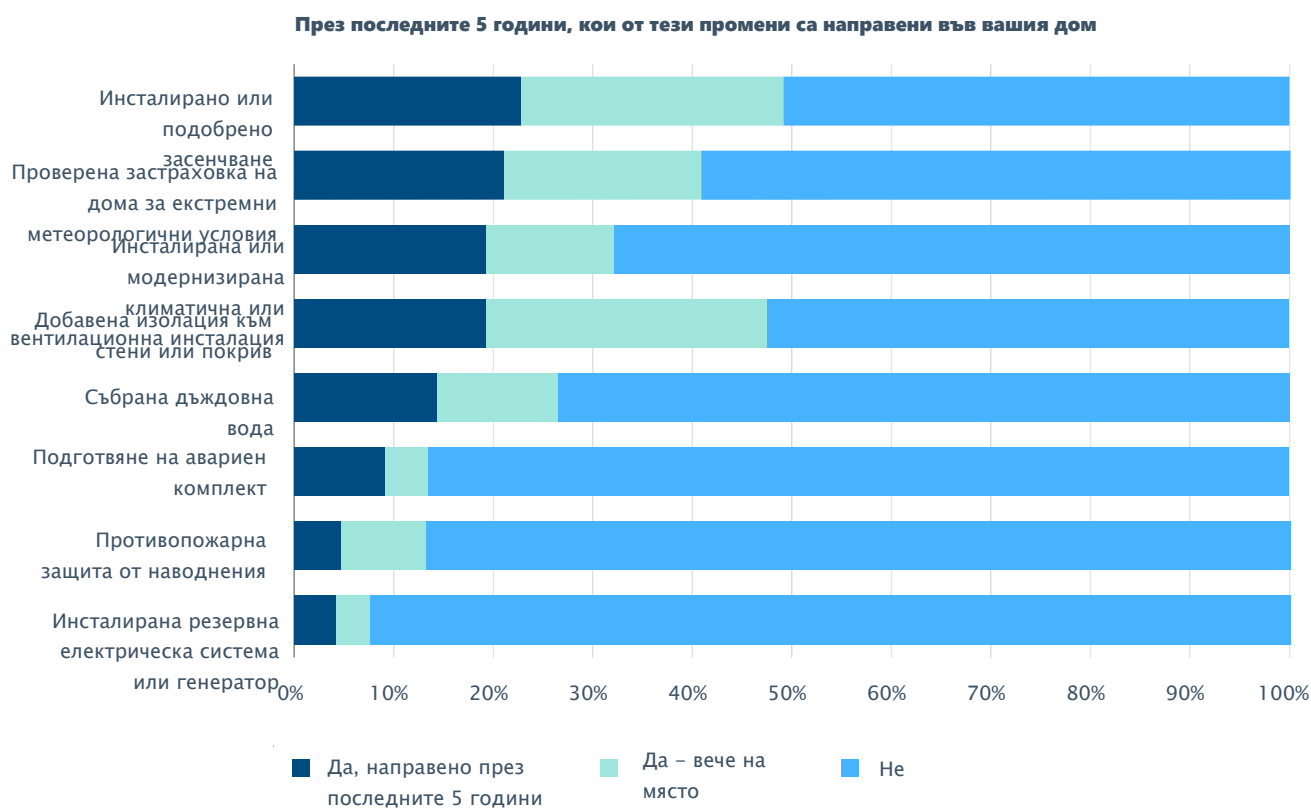
2 Терминът „Вашият район“ не е уточнен допълнително в проучването и е оставен отворен за тълкуване.

Мерки за контрол на комарите	Не	Превенция
Бележка: Вж. приложение 1 за точната формулировка на въпросите, свързани с мерките за устойчивост спрямо изменението на климата.		
Източник: ЕАОС въз основа на Eurofound, 2025 г.		
(2) Терминът „Вашият район“ не е уточнен допълнително в проучването и е оставен отворен за тълкуване.		

4.1 Устойчивост на равнището на домакинствата

Въпреки че 77,9 % от респондентите са въвели поне една от мерките за устойчивост спрямо изменението на климата, изброени в проучването, нито една от мерките не е била въведена в повече от половината от домовете на респондентите (фигура 4.1). Някои мерки (напр. предпазване от наводнения) може да не са от значение за условия, при които липсват конкретни опасности. Въпреки това малък процент от респондентите са въвели по-универсални мерки (напр. аварийен комплект или резервен източник на енергия). Резултатите като цяло показват като цяло недостатъчна подготвеност за климатични опасности и други кризи на равнището на домакинствата в цяла Европа.

Фигура 4.1 Процент на респондентите с мерки за устойчивост спрямо изменението на климата у дома

Бележка: Констатациите от проучването за отделните държави могат да бъдат намерени в интерактивния преглед г.

Източник: ЕАОС въз основа на Eurofound, 2025 г.

Две от мерките, които най-често се предприемат у дома, са предназначени за справяне с топлината. Най-често прилаганата мярка в домовете беше подобреното засенчване; 49,2 % от респондентите съобщават, че са въвели това. Това е сравнително достъпна мярка за адаптиране и както вътрешното, така и външното засенчване са ефективни за понижаване на вътрешните температури на сградите (Martinez et al., 2025 г.).

Втората най-популярна мярка е изолацията на покриви и стени (47,6%). В добре проектирани сгради това може да намали прегряването, но в сгради, в които липсва подходяща вентилация, засенчване или топлинна маса, това може да влоши прегряването (Martinez et al., 2025 г.); следователно ефективността на тази мярка зависи от нейния контекст. Например в Европейското проучване за доходите и условията на живот от 2023 г. само 24,2 % от респондентите в 16 европейски държави считат, че охладителната система и топлоизолацията на жилището им са достатъчни, за да поддържат жилището достатъчно хладно през лятото (Евростат, 2023 г.).

Като цяло 32,1 % от респондентите съобщават, че са инсталирали или модернизирани климатична или вентилационна инсталация. Докато климатикът може да бъде ефективен за защита на здравето, по-специално за уязвимите лица, широкото използване на климатик е пример за неправилно адаптиране. Това води до проблеми, свързани с върховото потребление на електроенергия, а топлинната енергия, генерирана от оборудването, може да допринесе за ефектите на градския топлинен остров (ЕАОС, 2022в).

Освен това механичното охлаждане — климатизация, активна вентилация или използване на вентилатори — изисква както предварителни инвестиции, така и потребление на електроенергия и по този начин генерира допълнителни разходи за домакинствата. Това може да попречи на хората да инсталират или използват такива мерки.

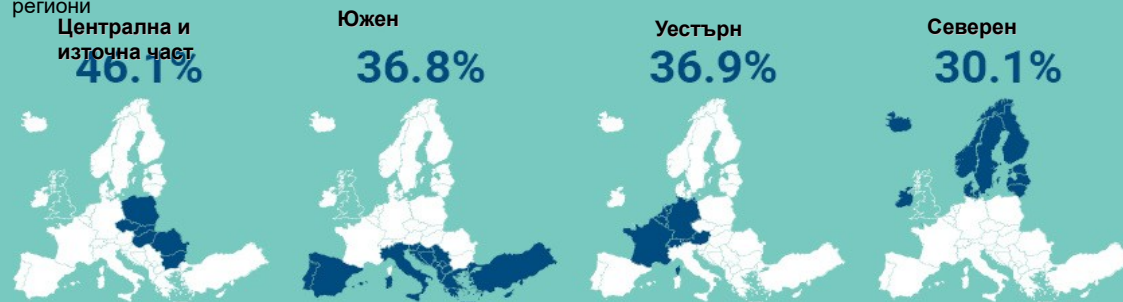
На въпроса дали могат да си позволят да поддържат дома си достатъчно хладен през лятото, 38,2% от анкетираните отговарят отрицателно. Най-високият процент респонденти, които не могат да си позволят да поддържат дома си хладен през лятото, са в Централна и Източна Европа (46,1 %) в сравнение с 30,1 % в Северна Европа (фигура 4.2).

Фигура 4.2: Процент на респондентите, чиито домакинства не могат да си позволят да поддържат дома си достатъчно хладен през лятото

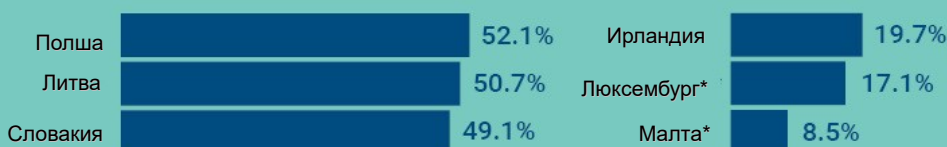
Можете ли да си позволите да поддържате дома си достатъчно хладен през лятото?

Процент на респондентите, чиито домакинства не могат да си позволят да поддържат дома си достатъчно хладен през лятото

Процент на респондентите по региони

Държави с най-висок процент и държави с най-нисък процент

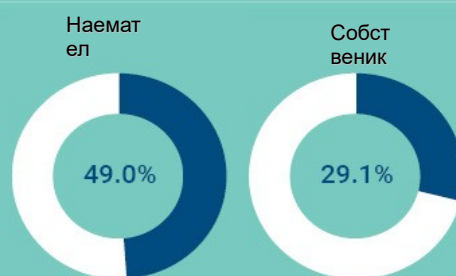
Процент на респондентите по финансови средства, продължителност, възраст и състав на домакинството

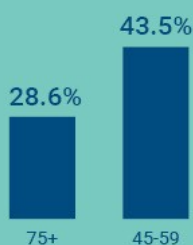
Лесно свързване на двата края

Собственост върху дома

Възраст

Състав на домакинството

* Ниска надеждност поради ниския размер на извадката

Източник: ЕАОС въз основа на Eurofound, 2025 г.

Като цяло 40,8% от анкетираните съобщават, че имат застраховка за дома при екстремни метеорологични условия. Налице са значителни разлики между държавите по отношение на броя на респондентите, които съобщават, че имат застраховка за дома при екстремни метеорологични условия. В Швеция те са 17,4 % от респондентите спрямо 70,1 % в Люксембург.

Различните застрахователни системи, които съществуват във всяка държава, оказват влияние върху наличието и финансовата достъпност на застраховките. Според Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (2024 г.) Гърция, Италия и Румъния са с най-високи оценки на пропуските в защитата при природни бедствия поради комбинация от опасности и слабо навлизане на застрахователния пазар. Беше установено, че застраховането срещу наводнения е особено недостъпно във високорисковите райони на Полша и Португалия, следвани от няколко региона в Хърватия, Германия и балтийските държави (Tesselaar et al., 2020 г.). Резултатите от проучването на Eurofound (2025 г.), докладвани тук, отразяват тези модели до известна степен (вж. интерактивния зрител). Те обаче следва да се третират предпазливо поради факта, че извадката от проучването не е била представителна и информацията е била докладвана самостоятелно от респондентите. Освен това, самоотчетеното застрахователно покритие може да бъде обект на предубеденост при изземване, тъй като респондентите може да не си спомнят или да не разбират точно конкретните условия на своите политики по отношение на защитата от екстремни метеорологични условия.

Над една четвърт от анкетираните заявяват, че събират дъждовна вода у дома за използване в сухи периоди. В някои държави, като Белгия, Чехия и Словения, над 40 % от респондентите са разполагали със система за събиране на дъждовна вода. Значителен брой респонденти съобщават, че са инсталирали системи за събиране на дъждовна вода през предходните 5 години (например 26,7 % от респондентите в Чехия, следвани от почти една четвърт от респондентите в Естония и Словакия).

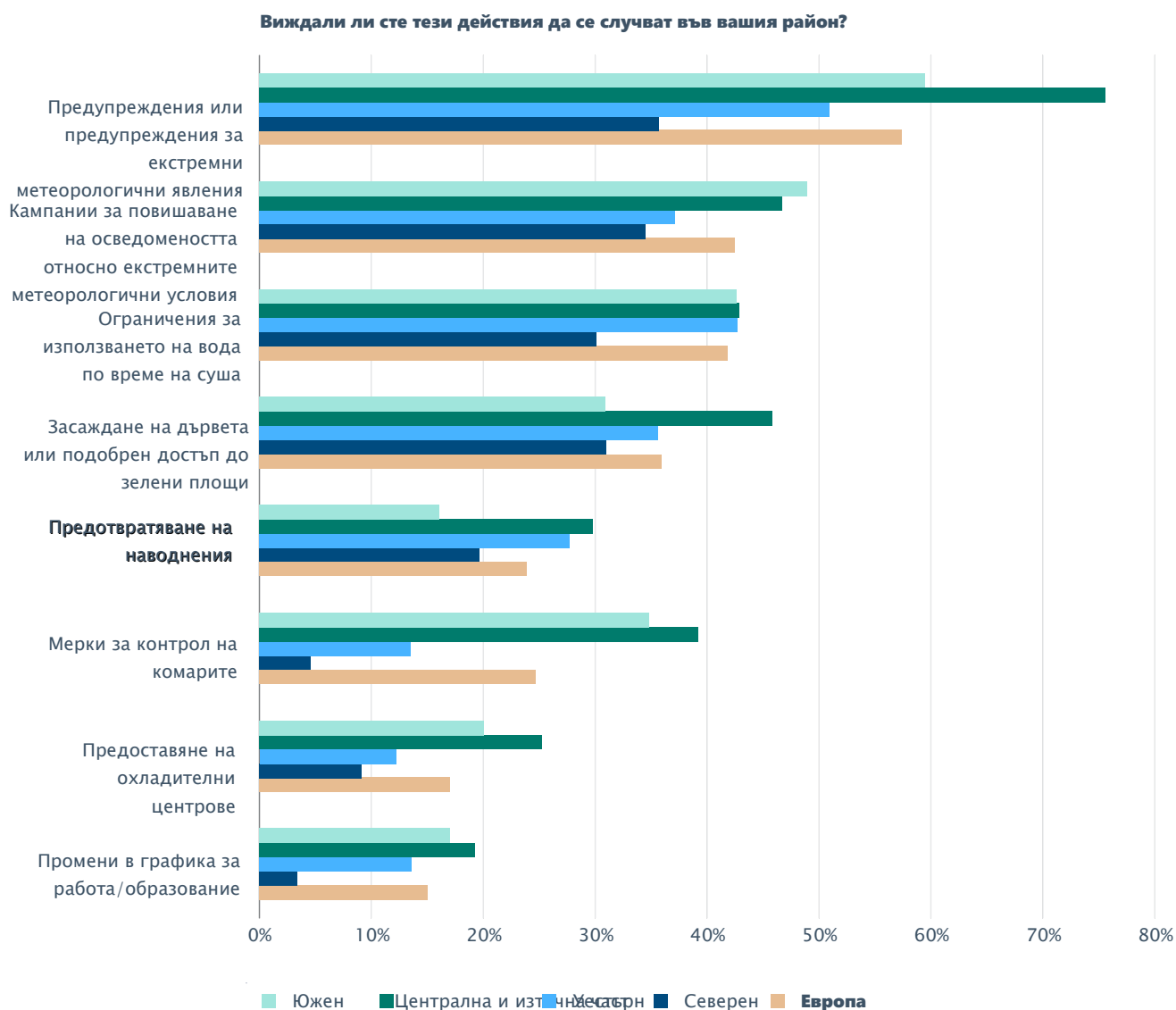
Сред най-рядко докладваните мерки е устойчивостта на наводнения; едва 13,2 % от респондентите съобщават, че са въвели мерки. Защитата от наводнения на равнище недвижим имот е приложима само в райони, които могат да бъдат предразположени към наводнения, и изисква значителни инвестиции и структурни промени в жилището.

Приготвянето на аварийен комплект обаче е проста мярка, която е сравнително евтина за изпълнение. Въпреки това комплектите са налични само в 13,5 % от домакинствата на респондентите. В Дания, Естония и Швеция значителен процент от респондентите (повече от 22 % от респондентите във всяка от тези държави) са предприели тази мярка през последните 5 години. Това може да е свързано с неотдашните призови към гражданите от техните правителства да се подготвят за потенциални кризи, свързани с агресивната война на Русия срещу Украйна.

4.2 Действия за устойчивост, възприемани в областите на респондентите

Като цяло 82,2 % от респондентите съобщават, че са видели поне една от ръководените от органите мерки за устойчивост спрямо изменението на климата, изброени в проучването, в своя местен район (фигура 4.3). Най-често докладваните мерки — ранни предупреждения и предупреждения (докладвани от над 57 % от респондентите) и кампании за повишаване на осведомеността (отбелязани от 42,5 % от респондентите) — съответстват на добро отразяване на тези действия в националните политики за адаптиране и националните здравни стратегии (Европейска обсерватория за климата и здравето, 2022 г.). Освен това в 19 от държавите — членки на ЕС-27, са въведени планове за действие в областта на топлинното здраве, включително предупреждения за високи температури (ЕИП, 2024в). Това може отчасти да обясни големия брой респонденти, които са наблюдавали предупреждения и сигнали.

Фигура 4.3: Процент на респондентите, които са наблюдавали мерки за устойчивост спрямо изменението на климата в своя район

Бележка: Констатациите от проучването за отделните държави могат да бъдат намерени в интерактивния зрител.

Източник: EAOC въз основа на Eurofound (2025 г.).

Системите за ранно предупреждение са една от най-ефективните от гледна точка на разходите мерки срещу екстремните метеорологични явления (EAOC, 2020 г.; EAOC, 2024б). Ако се разгърнат правилно, те могат да намалят въздействието на екстремните метеорологични явления върху хората. Например по време на наводненията в Централна Европа през 2024 г. броят на смъртните случаи беше по-малък, отколкото при предишните наводнения. Това беше въпреки факта, че валежите бяха по-тежки и наводненията бяха в по-голям мащаб. По-малкият брой смъртни случаи се дължи на добре функциониращи системи за ранно предупреждение (World Weather Attribution, 2024 г.). Поради това наблюдението, че те се използват широко, следва да се разглежда като положителен аспект на подготовеността за изменението на климата.

Освен това повече от 4 от 10 респонденти са се сблъскали с кампании за повишаване на осведомеността относно изменението на климата или

екстремните метеорологични условия в техния район; този вид мерки могат да повишат ефективността на ранните предупреждения и сигнали. Знанията за това как да се действа в случай на извънредна ситуация са от съществено значение, за да се гарантира, че предупрежденията или сигналите, подавани от органите, са ефективни (напр. Diakakis et al., 2022 г.). В последното проучване на ЕИБ образоването на обществеността относно поведението, което трябва да възприеме, за да предотврати или реагира на проблеми, причинени от екстремни метеорологични явления, беше изтъкнато като важна мярка за адаптиране от 38 % от респондентите (ЕИБ, 2024 г.).

Третата най-често срещана мярка — ограничения на потреблението на вода поради суши — е докладвана от 41,8 % от респондентите. Делът на населението на ЕС, засегнато от недостига на вода, се увеличава в контекста както на изменението на климата, така и на неустойчивото управление на водните ресурси (ЕАОС, 2025 г.). В резултат на това ограниченията за използване на вода стават все по-често срещани. Например 48 % от общинските планове за действие в областта на климата, изпълнявани в Европа, очертават мерки за опазване на водите (включително дъжди/ограничения и повторно използване на сивата вода) (ЕАОС, 2024б).

Като цяло 35,9 % от респондентите съобщават, че са засадени повече дървета или че е подобрен достъпът до зелени площи в техния район. Това е най-често цитираната инфраструктурна мярка за устойчивост спрямо изменението на климата, избрана от респондентите. Природосъобразните решения — т.е. мерките за справяне с въздействията върху климата, които са вдъхновени от природата или се подкрепят от нея — са признати в политиката на ЕС като ключов вариант за адаптиране към изменението на климата (напр. ЕК, 2021 г.) и вече се използват често. Например при анализ на плановите за действие в областта на климата в градовете в Европа беше установено, че 9 от 10 плана включват мерки, свързани с околната среда, зелените площи и биологичното разнообразие (ЕАОС, 2024б). В проучването на ЕИБ (2024 г.) 42 % от респондентите от ЕС посочват, че един от ключовите приоритети за адаптиране към изменението на климата на местно равнище е охлаждането на градовете чрез добавяне на улици с дървета и създаване на зелени пространства.

Мерките за контрол на комарите са наблюдавани от 24,7 % от респондентите. Проучване на Европейския център за профилактика и контрол върху заболяванията показва, че 18 от 26-те отговорили европейски държави са приложили някаква форма на контрол върху комарите през 2021 г. (ECDC, 2021 г.). Климатът в големи части на Европа става все по-подходящ за болести, пренасяни от комари (van Daalen et al., 2024 г.) и поради това в бъдеще може да се очаква допълнителна необходимост от използване на тази мярка.

Малко под една четвърт от респондентите (23,9 %) съобщават, че в техния район се прилагат мерки за предотвратяване на наводненията. Това е относително висок дял, тъй като не всеки живее в район, който изисква защита от наводнения от реки, крайбрежни или повърхностни течения.

От всички изброени мерки двете, с които най-малко респонденти съобщават, че са се сблъскали, са осигуряването на охладителни центрове (сгради с климатична инсталация, достъпна за обществеността) и промени в работните или образователните графици, за да се избегне най-горещото време на деня.

За много от ръководените от властите мерки за устойчивост спрямо изменението на климата Централна и Източна Европа е регионът с най-висок процент респонденти, които съобщават, че са се сблъскали с тях. Северна Европа е регионът с най-ниски проценти за много от изброените мерки (фигура 4.3).

Съществени различия могат да се видят във възприятията на респондентите от различни държави (вж. [интерактивния зрител](#)). Например над 90 % от респондентите в Полша и Португалия са се сблъскали с предупреждения за екстремни метеорологични условия в сравнение с 18,2 % в Дания или 23,3 % в Швеция. В Португалия и Литва над 70 % от респондентите са отбелязали кампании за повишаване на осведомеността там, където живеят.

Близо 60 % от респондентите от Унгария съобщават, че са видели повече дървета и зелени площи, предоставени в техния район. Голям процент от респондентите от Гърция (45 %) и Румъния (над 40 %) съобщават, че знаят за охладителните

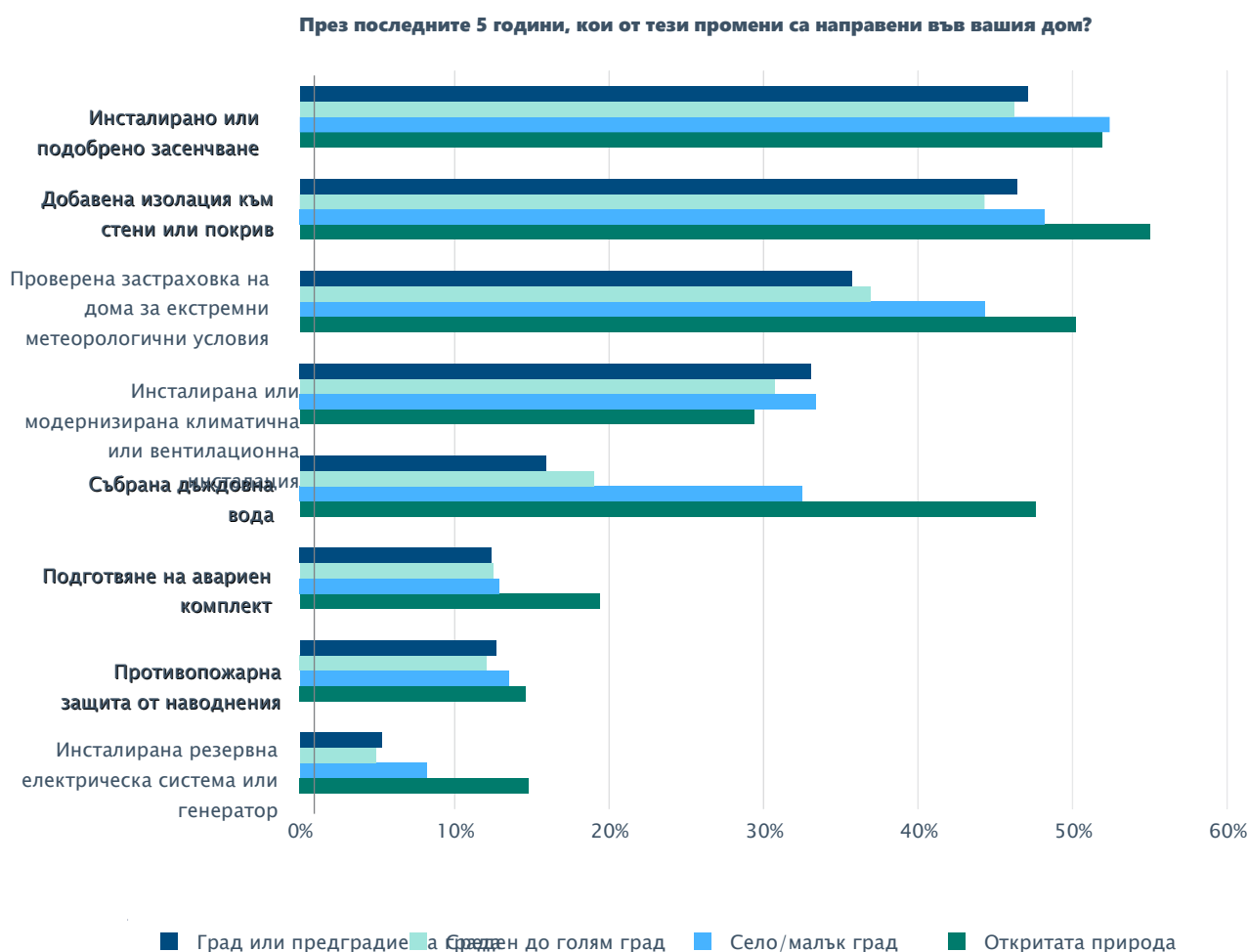
центрове в техния район. Австрия, Чехия и Словения имат най-висок процент респонденти, които са виждали мерки за предотвратяване на наводнения в своя район (над 40 %).

4.3 Разлики между респондентите в градските и селските райони

Що се отнася до устойчивостта на равнището на домакинствата, по-висок процент от живеещите в откритите селски райони са приложили мерки за устойчивост спрямо изменението на климата у дома в сравнение с живеещите в по-урбанизирани райони (фигура 4.4). Около три пъти повече респонденти в селските райони са имали системи за събиране на дъждовна вода в сравнение с тези в градовете (съответно 47,6 % и 15,9 %) или резервно хранене/генератор (14,8 % в сравнение с 5,3 %). Това може да се обясни с:

- по-висок процент на хората в селските райони, живеещи в къщи, а не в апартаменти (Евростат, 2024 г.);
- по-високи равнища на притежаване на жилище в селските райони;
- по-голяма необходимост от самостоятелност в селските райони поради ниската гъстота на населението, наред с оскъдната инфраструктура и съоръжения.

Фигура 4.4: Процент на респондентите, които съобщават за мерки за устойчивост спрямо изменението на климата на равнище домакинство, по самостоятелно докладвано равнище на урбанизация

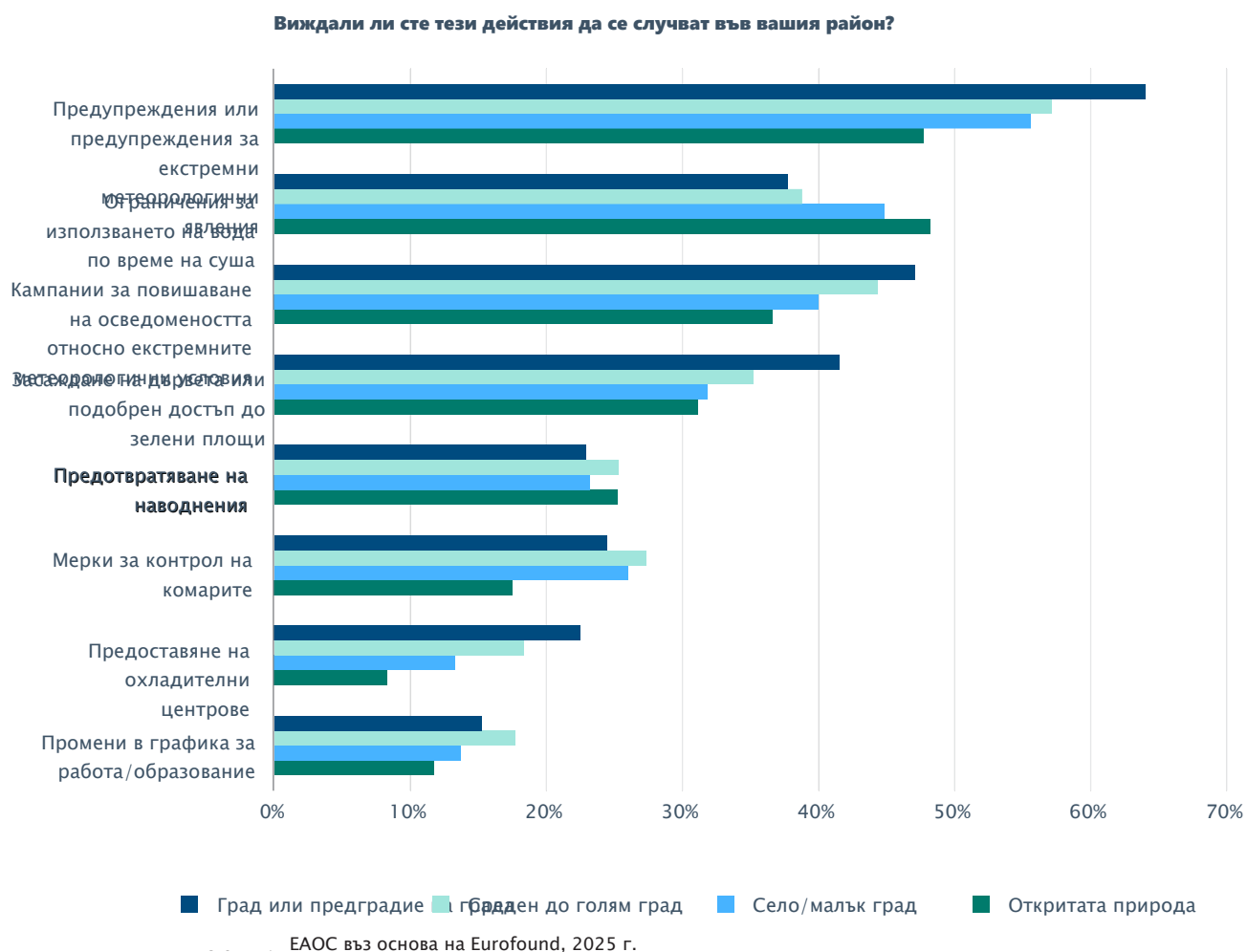

Източник: ЕАОС въз основа на Eurofound (2025 г.).

За разлика от това повечето от ръководените от органите мерки за устойчивост спрямо изменението на климата са наблюдавани от по-висок процент от респондентите в градовете в сравнение с респондентите от селата и селските райони (с изключение на ограниченията за използване на водата и предотвратяването на наводнения, за които е по-вероятно да бъдат докладвани от жителите на селските райони; Фигура 4.4). Това може да се дължи на по-голямата гъстота на населението в градовете и по този начин на по-високата обща експозиция на хората и активите на климатични рискове, което увеличава необходимостта и осъществимостта на мерките за адаптиране.

Това обаче може да отразява и по-големия капацитет на по-големите градове да предприемат действия за адаптиране. Например по-ранен анализ на ЕАОС на действията за адаптиране, извършен от подписалите Споразумението на кметовете за климата и енергетиката, показва, че общините с над 50 000 жители са по-склонни да изпълняват действия, насочени към високи температури, като засаждане на дървета и екологизиране на градовете, в сравнение с по-малките общини (ЕАОС, 2020 г.). Освен това по-малките общини и градове обикновено изостават от градовете по отношение на оценките на климатичния риск и уязвимостта, политическата подкрепа за действия за адаптиране и наличието на финансиране за адаптиране (ЕАОС, 2020 г.; Venner et al., 2025 г.).

Фигура 4.5: Процент на респондентите, възприемащи ръководени от органа мерки за устойчивост спрямо изменението на климата, по самостоятелно отчетено равнище на урбанизация

5 Разлики между групите респонденти

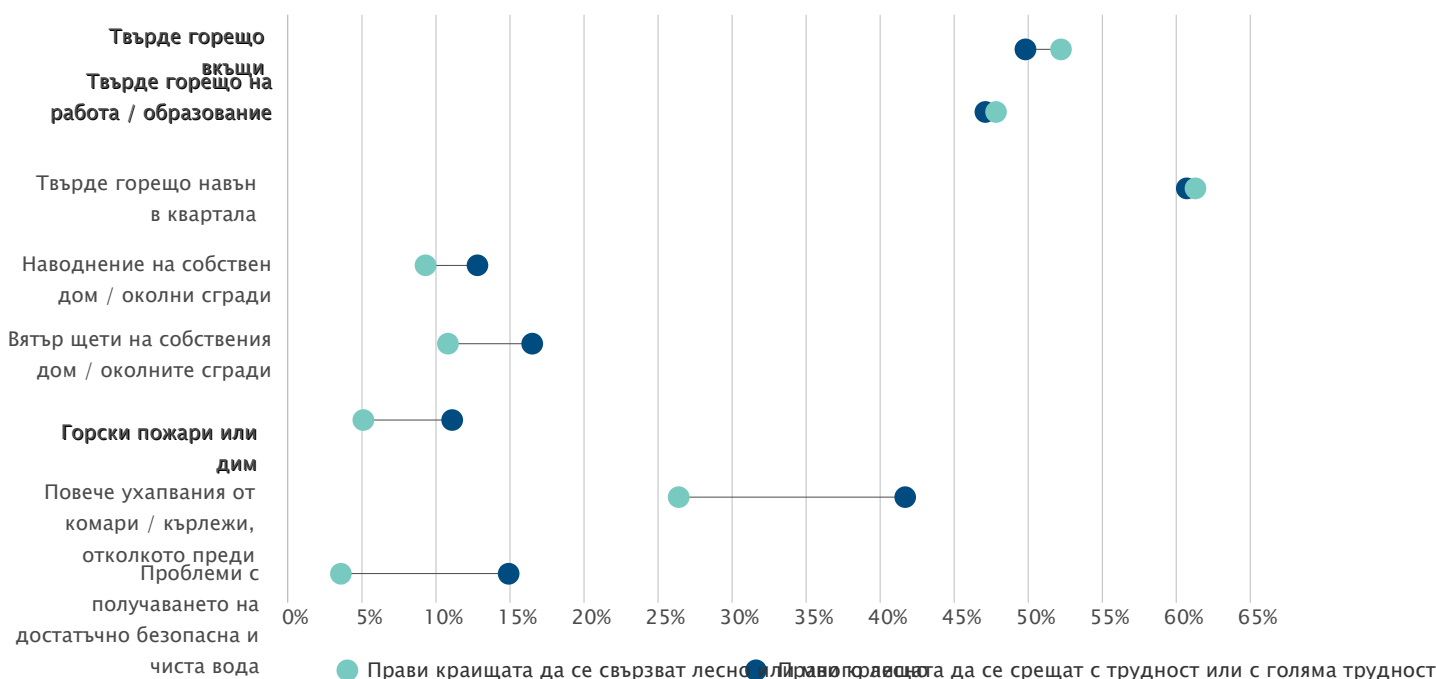
5.1 Финансови средства на домакинствата

Финансовите средства на домакинствата бяха оценени, като респондентите бяха попитани колко лесно или колко трудно е за тях да свържат двата края ⁽³⁾. В случая на почти всички климатични опасности — с изключение на топлината — по-висок процент от респондентите, които са отговорили, че свързват двата края с голяма трудност или трудност, съобщават, че са били засегнати през последните 5 години, в сравнение с тези, които са отговорили, че е много лесно или лесно да се свържат двата края.

Повече от два пъти повече респонденти от групата, която изпитва финансови затруднения, отбелязват горски пожари или дим там, където живеят, в сравнение с респондентите, които свързват двата края лесно или много лесно. Най-голямата относителна разлика между респондентите със и без затруднения да свържат двата края е свързана с проблеми с достъпа до безопасна и чиста вода. Четири пъти повече домакинства в затруднено положение, отколкото финансово сигурни домакинства, имаха проблеми в тази област.

Не е изненадващо в този контекст, че нивата на загриженост за бъдещите въздействия също са по-високи сред тези, които се борят да свържат двата края за почти всяко въздействие. Единственото изключение са бъдещите високи температури; подобни проценти от респондентите във всяка група изразиха загриженост във връзка с това (фигура 5.1).

Фигура 5.1: Процент на респондентите, които са изпитали въздействия върху климата в своя район, по финансови средства на домакинствата

Източник: ЕАОС въз основа на Eurofound, 2025 г.

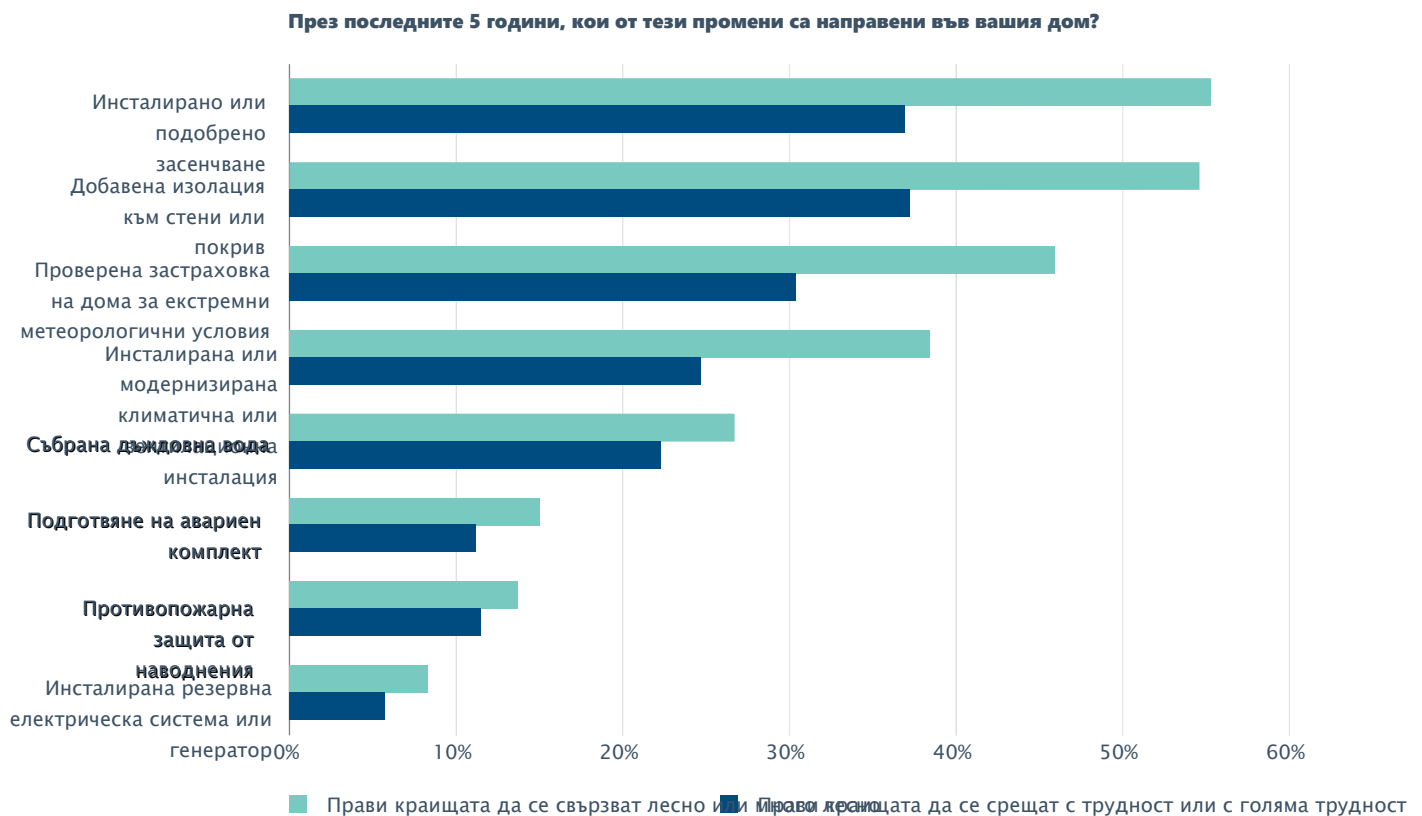
3 Въпросът беше формулиран по следния начин: Едно домакинство може да има различни източници на доход и повече от един член на домакинството може да допринася за него. Мислейки за общия месечен доход на вашето домакинство, вашето домакинство е в състояние да свърже двата края. Вариантите за отговор бяха: „С голяма трудност“, „С трудност“, „С известна трудност“, „Сравнително лесно“, „Лесно“, „Много лесно“, „Не знам“ и „Предпочитам да не отговарям“.

Почти два пъти повече респонденти, които са свързвали двата края с трудности или големи трудности, не са имали нито една от мерките за устойчивост спрямо изменението на климата, изброени във въпросника на проучването у дома (31,8 %), в сравнение с 16,0 % от тези, които свързват двата края много лесно или лесно. За всяка мярка за устойчивост спрямо изменението на климата на равнище домакинство по-малък процент от респондентите, които са имали трудности да свържат двата края, са разполагали с мярката у дома в сравнение с респондентите, които свързват двата края по-лесно (фигура 5.2). Тези резултати показват, че съществуват значителни неравенства между групите с различен икономически статус по отношение на подготвеността на домакинствата за екстремни метеорологични явления.

Финансовата достъпност вероятно ще бъде основната пречка за широкото прилагане на мерките за устойчивост. Докато 9,3 % от респондентите, които свързват двата края лесно или много лесно, не са били в състояние да си позволят да поддържат дома си достатъчно хладен през лятото, сред тези, които свързват двата края трудно или много трудно, този брой е седем пъти по-висок (66,1 %) (фигура 4.2).

Неравенствата могат да бъдат утежнени от факта, че някои от често използваните методи за подобряване на жилищната структура, като например субсидиите за изолация на покриви или стени, обикновено облагодетелстват непропорционално групите с по-високи доходи, които разполагат с финансовите средства за закупуване на субсидираните изделия, като например материали за модернизиране на жилища (Европейски парламент, 2024 г.).

Фигура 5.2: Процент на респондентите, които съобщават за мерки за устойчивост спрямо изменението на климата на равнището на домакинствата, по финансови средства на домакинствата

Бележка: Мерките за устойчивост спрямо изменението на климата на равнището на домакинствата включват вече инсталираните мерки, както и мерките, въведени през последните 5 години.

Източник: ЕАОС въз основа на Eurofound, 2025 г.

5 Разлики между групите респонденти

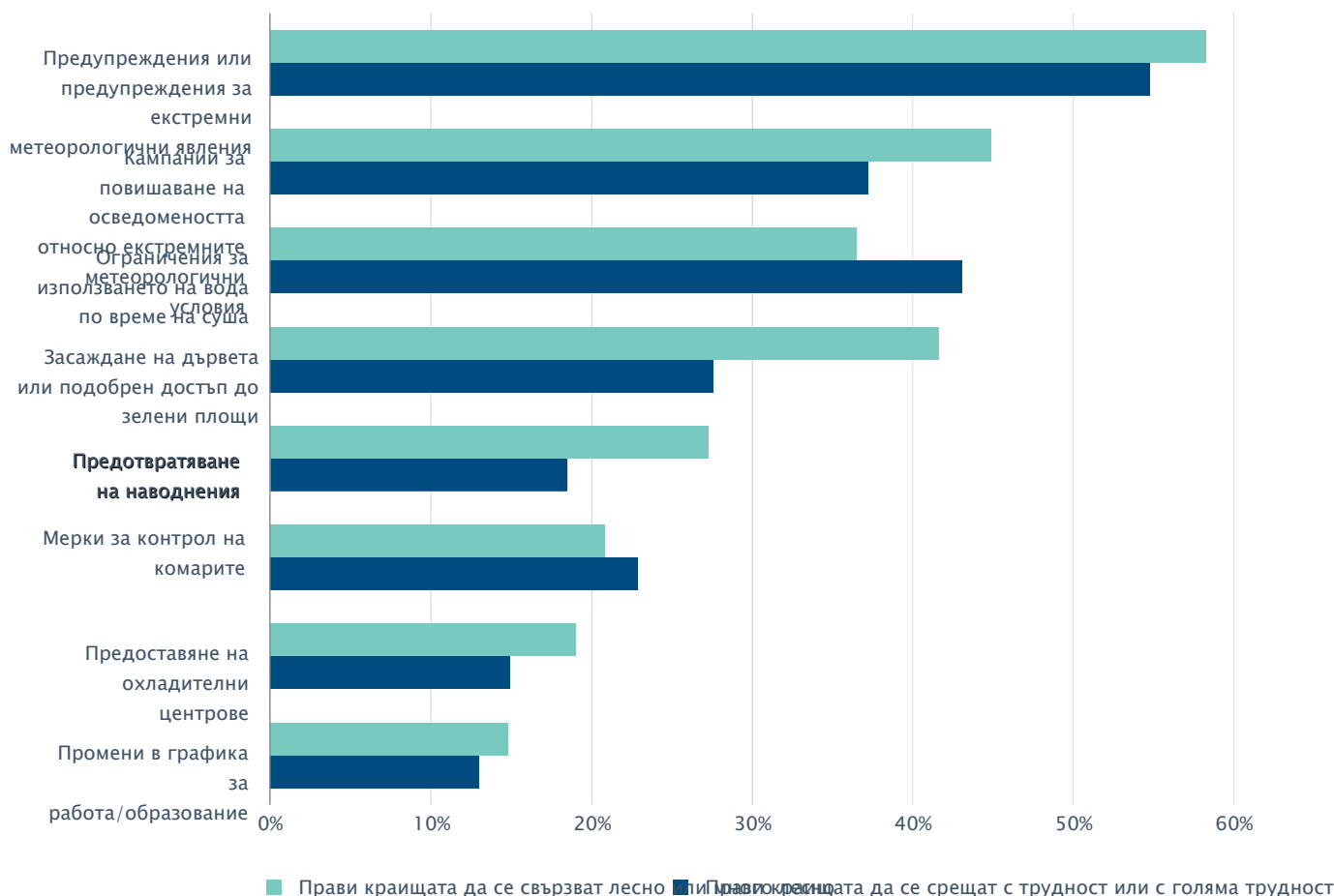
По отношение на ръководените от органите мерки за устойчивост спрямо изменението на климата — а именно предотвратяване на наводнения, засаждане на дървета/екологизиране на градските райони, осигуряване на центрове за охлаждане и кампании за повишаване на осведомеността — по-висок процент от респондентите, които свързват двата края много лесно или лесно, съобщават, че са виждали хора в техния район, в сравнение с тези, които имат трудности да свържат двата края (фигура 5.3). Признава се, че групите с по-ниски доходи невинаги се възползват справедливо от дейностите за адаптиране (ЕАОС, 2022б). Това може да се дължи на факта, че хората от необлагодетелствани във финансово отношение райони са по-малко подготвени да се застъпват за определени мерки, като например екологизиране на градовете, в сравнение с по-богатите общности.

Освен това цените на жилищата и наемите в по-зелените райони обикновено са по-високи, което пречи на по-малко заможните жители да живеят там. Анализите на разходите и ползите, прилагани при планирането на защитата от наводнения, могат да доведат до това районите с висока стойност на недвижимите имоти да бъдат приоритизирани за инвестиции, тъй като те представляват най-добрата икономическа обосновка от финансова гледна точка (ЕАОС, 2025б).

Въпреки че докладваните тук резултати отразяват възприятията на отделните лица, а не представляват фактическа оценка на степента на изпълнение на различните мерки, те все пак допринасят за разбирането на социалната справедливост при адаптирането към изменението на климата в Европа.

Фигура 5.3: Процент на респондентите, възприемащи ръководени от органа мерки за устойчивост спрямо изменението на климата, по финансови средства на домакинствата

Виждали ли сте тези действия да се случват във вашия район?

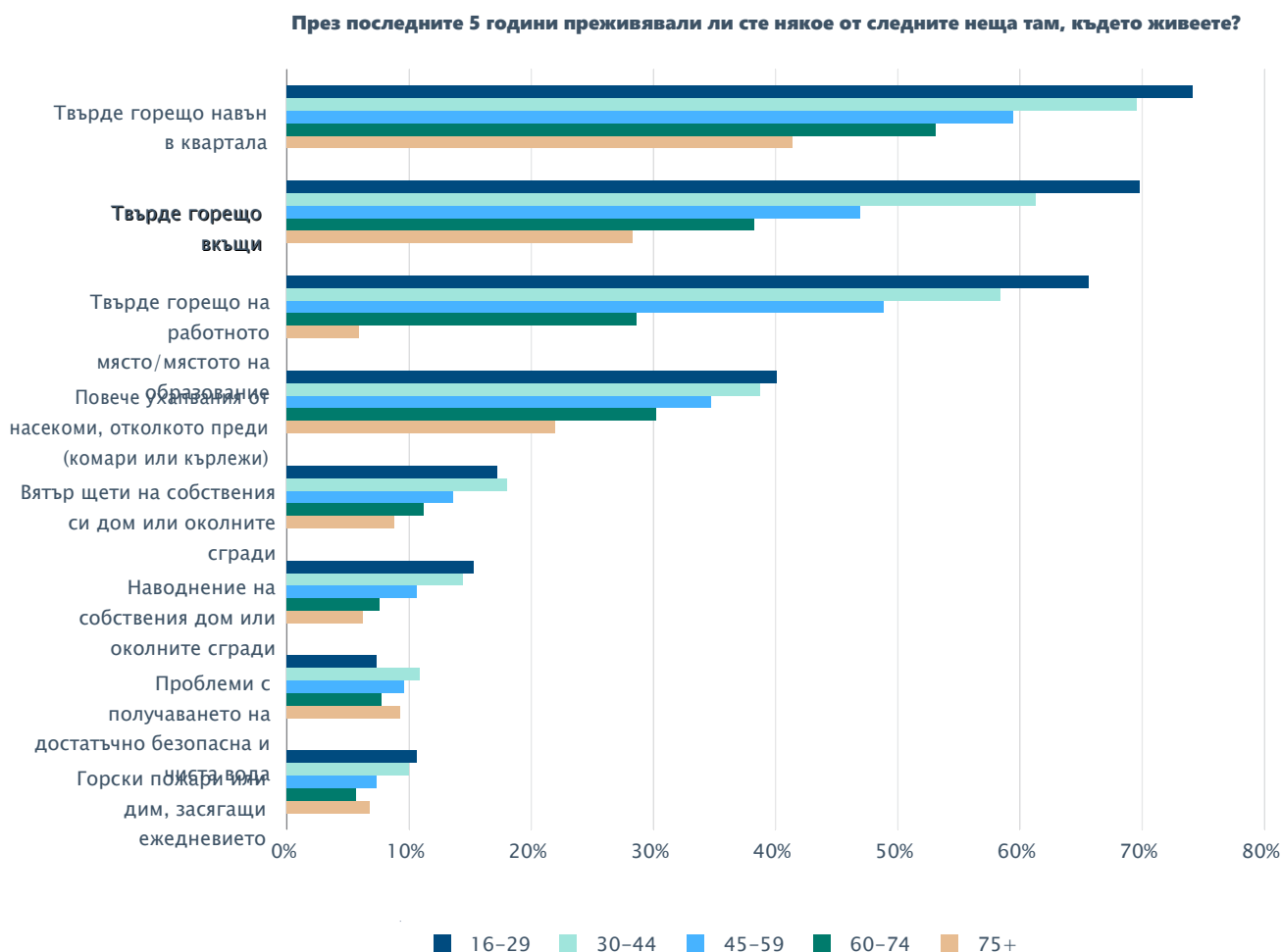

Източник: ЕАОС въз основа на Eurofound, 2025 г.

5.2 Възраст

За почти всички свързани с климата въздействия, включени във въпросника, висок процент от респондентите от най-младата възрастова група са ги изпитали в сравнение с най-старите групи (фигура 5.4); по-младите респонденти също така са били постоянно по-загрижени за бъдещите проблеми, свързани с изменението на климата, отколкото най-възрастната група (фигура 5.6). Това е в съответствие с констатациите в специалния доклад на Евробарометър от 2025 г. относно изменението на климата, в който най-младите респонденти са сред групите, за които има най-голяма вероятност да считат изменението на климата за сериозен проблем (ЕК, 2025a).

Фигура 5.4: Процент на респондентите, които са изпитали въздействия върху климата в своя район, по възрастови групи

Бележка: Числените диапазони в легендата се отнасят до възрастови диапазони.

Източник: ЕАОС въз основа на Eurofound, 2025 г.

За по-голямата част от мерките за устойчивост спрямо изменението на климата на равнище домакинство най-високият процент от респондентите, които са ги инсталирали, е спаднал в най-старата възрастова група (фигура 5.5). Това може да се дължи на факта, че по-възрастните респонденти са по-склонни да бъдат собственици на жилища, отколкото наематели, което им позволява да правят промени в жилището си. Освен това някои изследвания показват, че възрастните хора може да са по-склонни да избягват риска (Titko et al., 2021 г.).

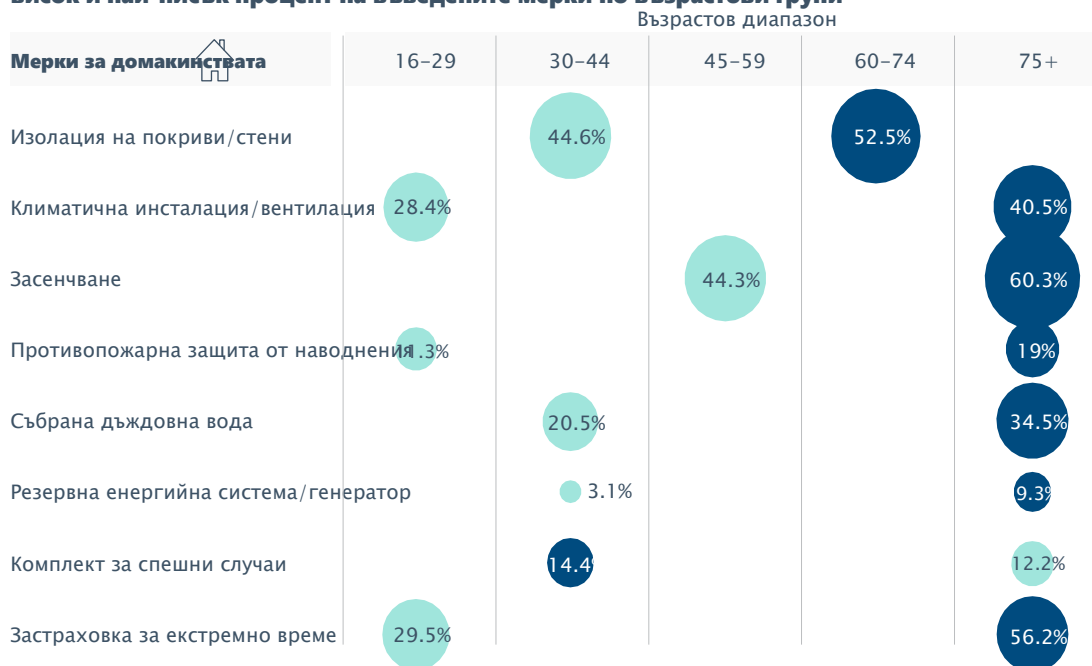
Във възрастовата категория 45—59 години най-голям е делът на респондентите, които не могат да си позволят да охладят дома си (43,5 %). Най-ниският процент на респондентите, които не могат да си позволят да охладят дома си, е сред тези във възрастовата група над 75 години (28,6%). Възрастните хора са сред групите, които са най-силно засегнати от високите температури (СЗО Европа, 2021 г.); като такъв топлинен комфорт е от ключово значение за тази група по време на горещо време. При тълкуването на тези резултати следва да се отбележи, че поради своя онлайн характер проучването получи отговор само от възрастни хора с достъп до интернет и технологична осведоменост; поради това няма вероятност той да бъде представителен за по-уязвимите възрастни хора.

Картината на ръководените от властите мерки за устойчивост спрямо изменението на климата, наблюдавани в района, е по-разнообразна по отношение на възрастовите групи. Най-младите респонденти е най-малко вероятно да са забелязали ограничения на потреблението на вода и наличието на охладителни центрове, но най-вероятно да са видели предупреждения или предупреждения, кампании за повишаване на осведомеността, екологизиране на градовете и предотвратяване на наводнения (фигура 5.5).

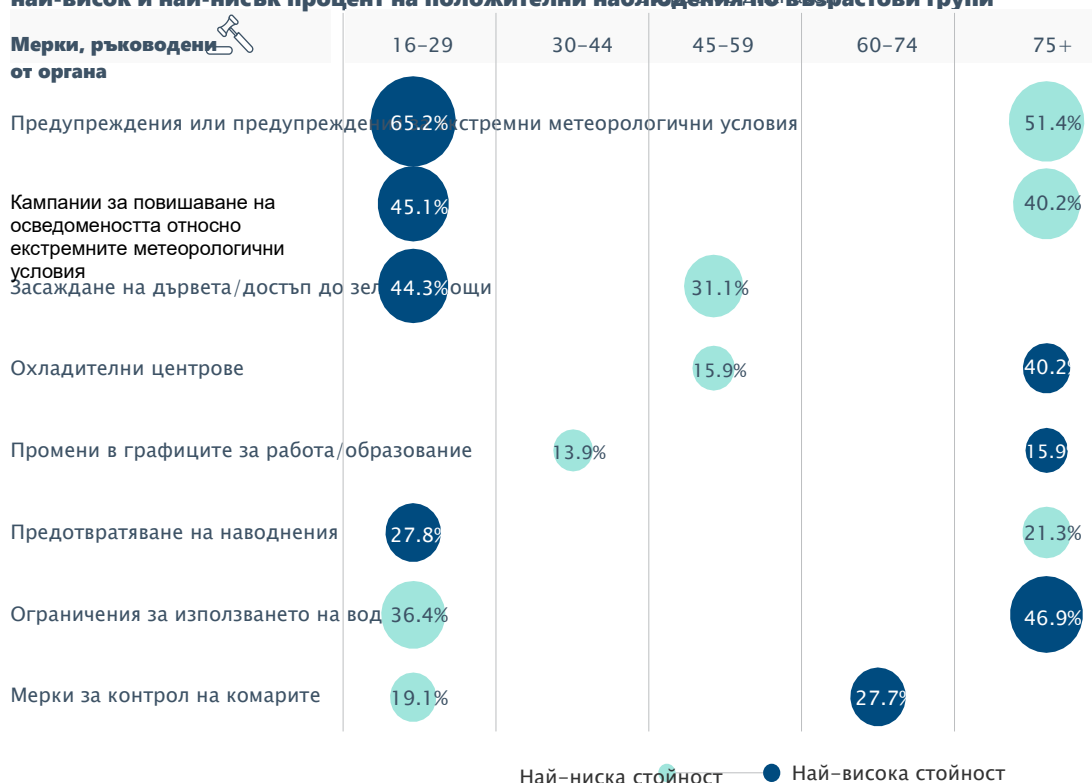

© Aboodi Vesakaran, Unsplash

Фигура 5.5 Приемане на мерки за домакинствата и осведоменост за мерките, ръководени от властите, по възраст
Приемане на мерки за устойчивост на домакинствата спрямо изменението на климата: най-висок и най-нисък процент на въведените мерки по възрастови групи

Мерки за устойчивост спрямо изменението на климата, наблюдавани на местно равнище: най-висок и най-нисък процент на положителни наблюдения по възраст

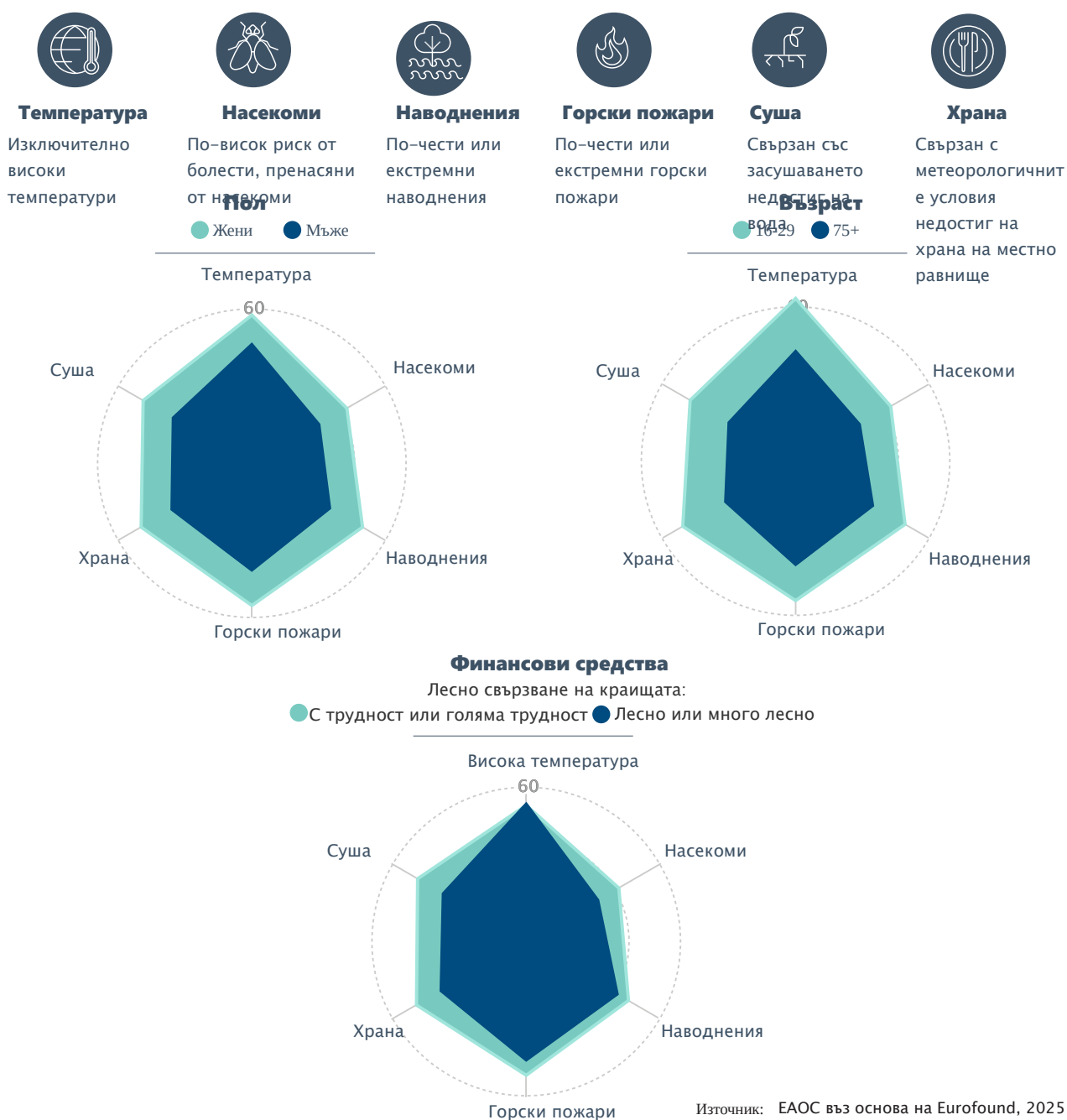

Източник: ЕАОС въз основа на Eurofound, 2025 г.

5.3 Пол

Има минимални разлики в процентите на мъжете и жените, които съобщават, че са изпитали въздействия върху климата там, където живеят през последните 5 години. Единственото въздействие, при което е имало значителна разлика в отчетения опит, са ухапвания от насекоми; 39,2% от жените съобщават за увеличени ухапвания в сравнение с 28,8% от мъжете. По-висок процент жени в сравнение с мъже са били много или доста загрижени за всички бъдещи въздействия върху климата, изброени в проучването (фигура 5.6). Това е в съответствие с констатациите в специалния доклад на Евробарометър относно изменението на климата за 2025 г. (ЕК, 2025а).

Фигура 5.6: Процент на респондентите, загрижени за бъдещите въздействия върху климата, по пол, възраст и финансови средства

Източник: EAOC въз основа на Eurofound, 2025 г.

5.4 Собственост на жилището

Наемателите, по-специално тези в частни жилища под наем, най-вероятно са се чувствали твърде горещи у дома (както и на работното си място/на мястото на образование и извън квартала си) в сравнение със собствениците на жилища (фигура 5.7). Въпреки че не е обхванато от настоящото проучване, качеството на жилищата — вид и възраст на жилищата, степен на вентилация, местоположение, строителни материали и засенчване — е ключов фактор, влияещ върху излагането на екстремна топлина (Zhang et al., 2025 г.). По-голямата част от сградния фонд в Европа е построена преди въвеждането на топлинните стандарти и почти 75 % от сградния фонд е енергийно неефективен, което води до повишен риск от прегряване у дома (ЕАОС, 2022а).

Това се утежнява от статута на владение. Наемателите може да нямат стимул или дългосрочна стабилност, за да оправдаят подобренията в дома, които ги предпазват от въздействия, свързани с изменението на климата (т.е. инвестиране в охладителна система). Освен това програмите за модернизиране на дома — предназначени за подобряване на топлинния комфорт (т.е. инсталирането на термопомпи) и за защита от други свързани с климата опасности, като например наводнения — често са насочени към собствениците на имоти, а не към наемателите.

И все пак собствениците на имоти може да не са склонни да плащат за такива мерки, тъй като те не

да се възползват пряко от подобренията. Това предизвикателство обикновено се нарича „проблем на разделените стимули“ (JRC, 2017 г.). Санирането на имоти за отдаване под наем може също така да доведе до увеличаване на наемите и потенциални „обновявания“, т.е. наематели, които се изнасят, тъй като вече не могат да си позволят новия наем (ЕАОС, 2025б).

По-малко наематели — особено тези в частни жилища под наем — съобщават, че имат мерки за устойчивост спрямо изменението на климата на равнището на домакинствата в сравнение със собствениците на жилища. Процентът на собствениците на жилища, които са имали застраховка за дома, покриваща екстремни метеорологични събития, подобрена климатизация или вентилация или резервен източник на енергия, е почти два пъти по-голям в сравнение с наемателите (фигура 5.8).

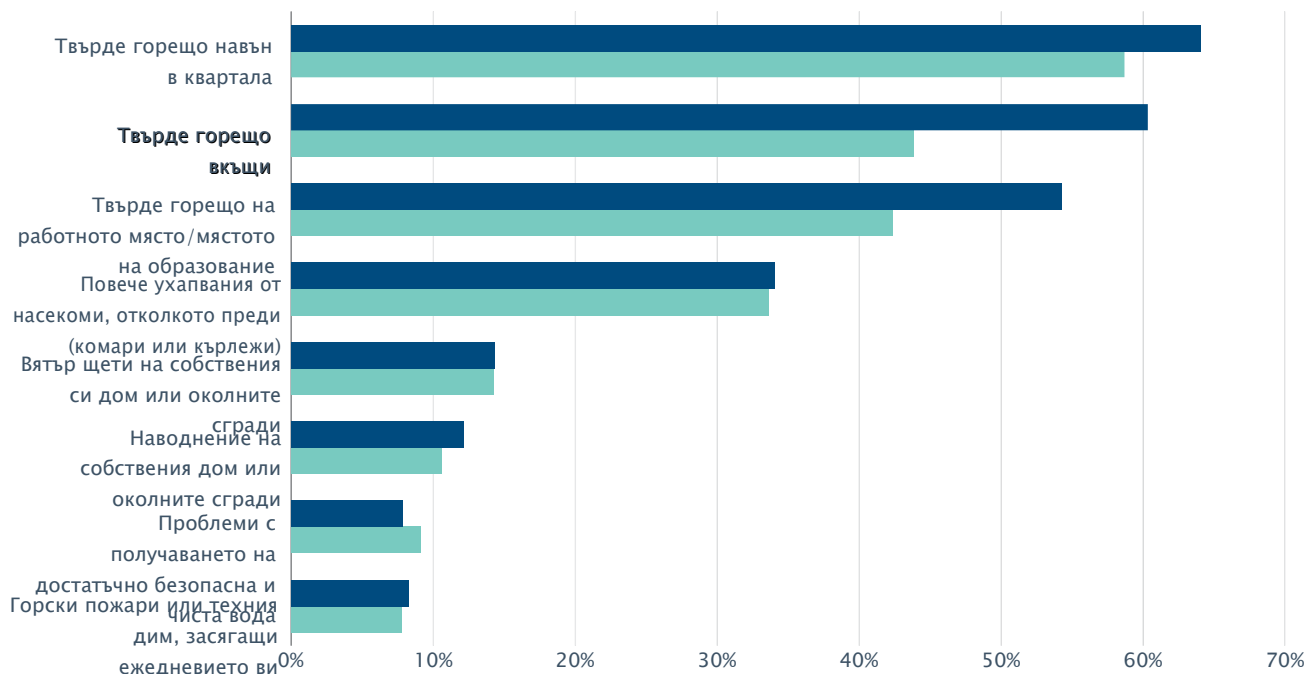

© Stefano Scagliarini, Градски съкровища/ЕИП

5 Разлики между групите респонденти

Фигура 5.7: Процент на респондентите, които са изпитали въздействия върху климата в своя район, по вид на владението на жилищата

През последните 5 години преживявали ли сте някое от следните неща там, където живеете?

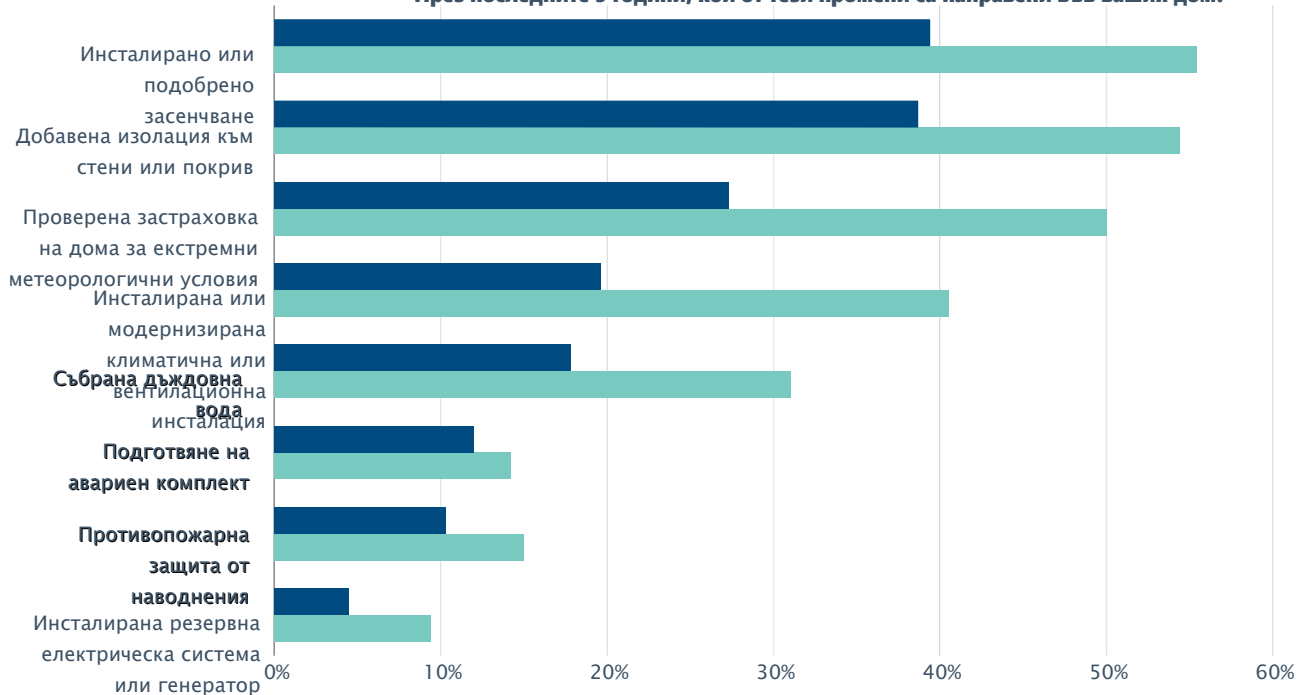

Източник: ЕАОС въз основа на Eurofound, 2025 г. ■ Домакинство под наем ■ Домакинство на собственика

Налице са също така несъответствия между групите на владение на жилища във връзка с мерките за устойчивост спрямо изменението на климата, отбелязани в техния район. По отношение на изброените мерки по-голям процент от собствениците на жилища съобщават, че са забелязали кампании за повишаване на осведомеността, промени в работния или образователния си график, мерки за

Фигура 5.8: Процент на респондентите, които съобщават за мерки за устойчивост спрямо изменението на климата на равнище домакинство, по видове владение на жилища

През последните 5 години, кои от тези промени са направени във вашия дом?

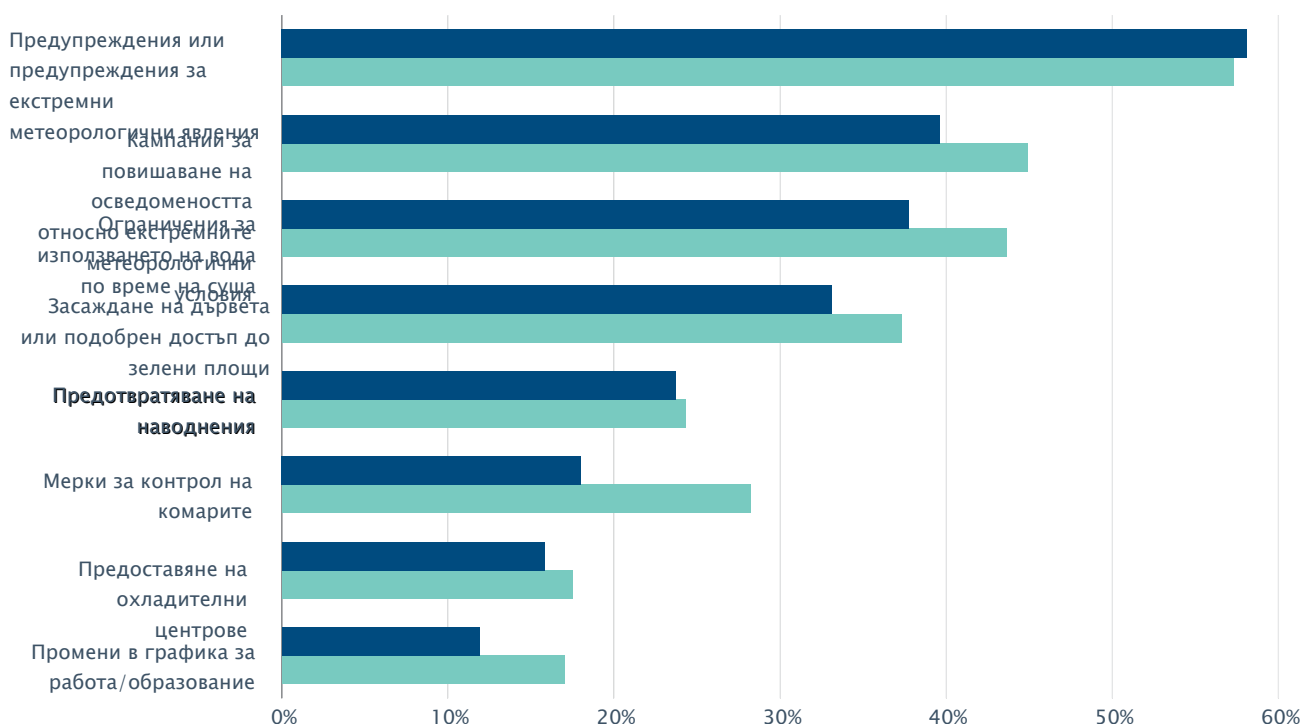

Източник: ЕАОС въз основа на Eurofound, 2025 г. ■ Домакинство под наем ■ Домакинство на собственика

контрол на комарите, засаждане на дървета/екологизиране на градовете и ограничения за използването на вода (фигура 5.9). Сходен процент собственици и наематели са наблюдавали мерки като предотвратяване на наводнения, осигуряване на охладителни центрове и предупреждения или предупреждения за екстремни метеорологични явления.

Фигура 5.9: Процент на респондентите, възприемащи ръководени от органа мерки за устойчивост спрямо изменението на климата в своя район, по вид на владението на жилища

Виждали ли сте тези действия да се случват във вашия район?

Източник: ЕАОС въз основа на Eurofound, 2019

■ Домакинство под наем ■ Домакинство на собственика

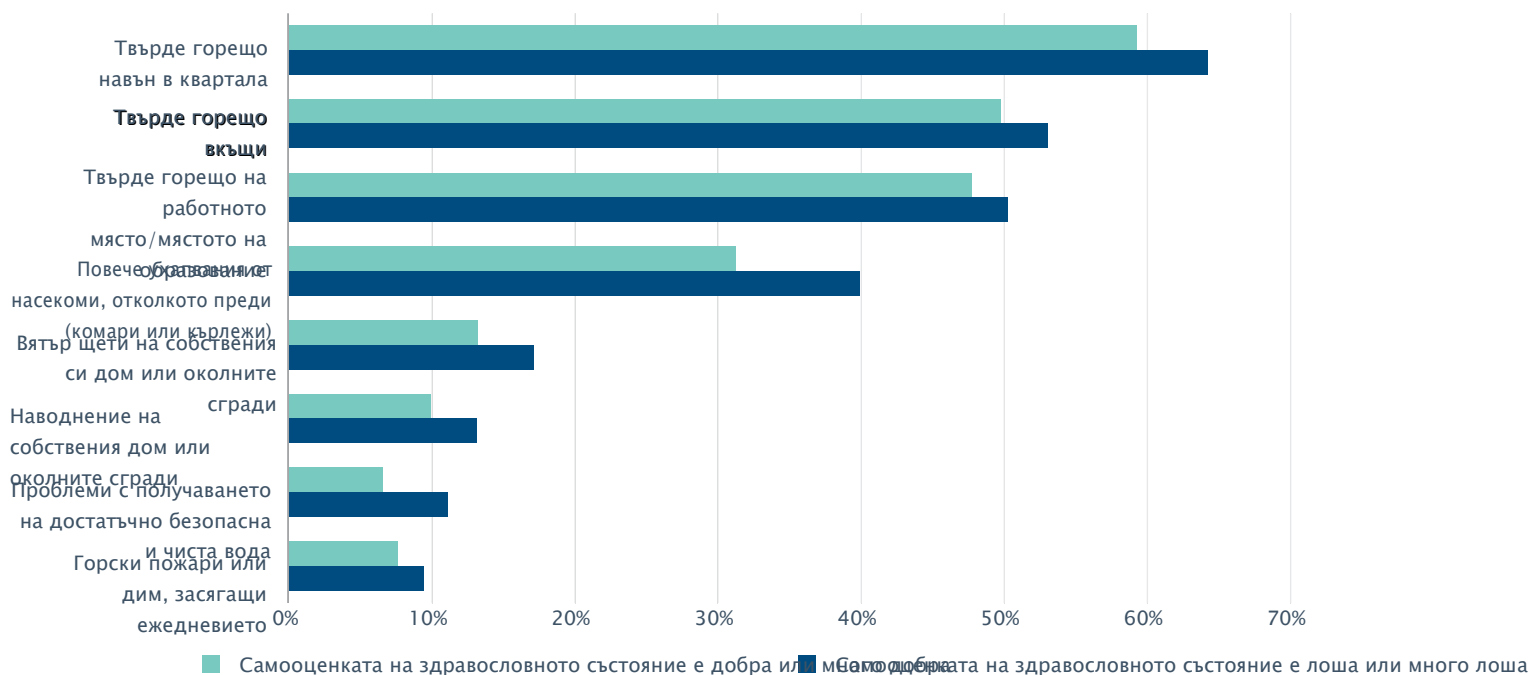
5.5 Самостоятелно докладван здравен статус

Като цяло, в сравнение с респондентите с добро или много добро самооценка на здравето, тези с по-лоша самооценка на здравето е по-вероятно да докладват, че са изпитали въздействие върху климата през последните 5 години (фигура 5.10), и да изразят своята голяма или голяма загриженост относно въздействието върху климата в бъдеще (фигура 5.11).

5 Разлики между групите респонденти

Фигура 5.10: Процент на респондентите, които са изпитали въздействия върху климата в своя район, по самооценка на здравния статус

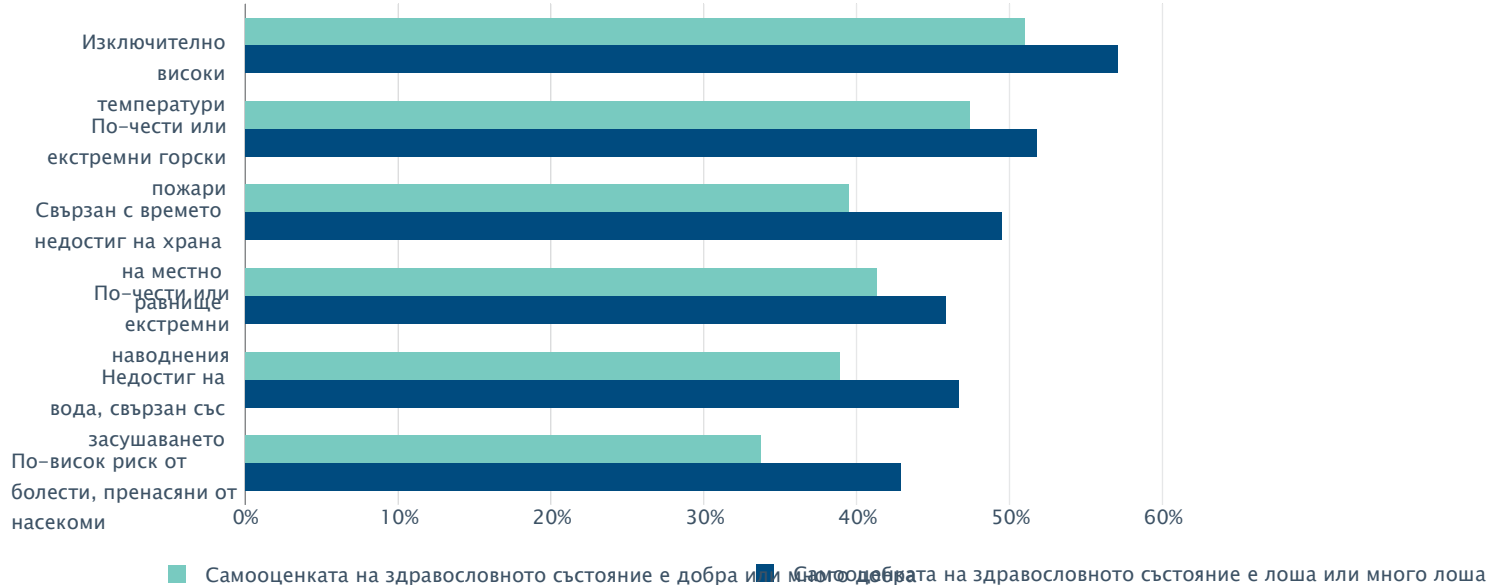
През последните 5 години преживявали ли сте някое от следните неща там, където живеете?

Източник: EАОС въз основа на Eurofound, 2025 г.

Фигура 5.11: Процент на респондентите, загрижени за бъдещите въздействия върху климата, по самооценка на здравния статус

До каква степен сте загрижени за това как тези проблеми могат да ви засегнат в бъдеще?

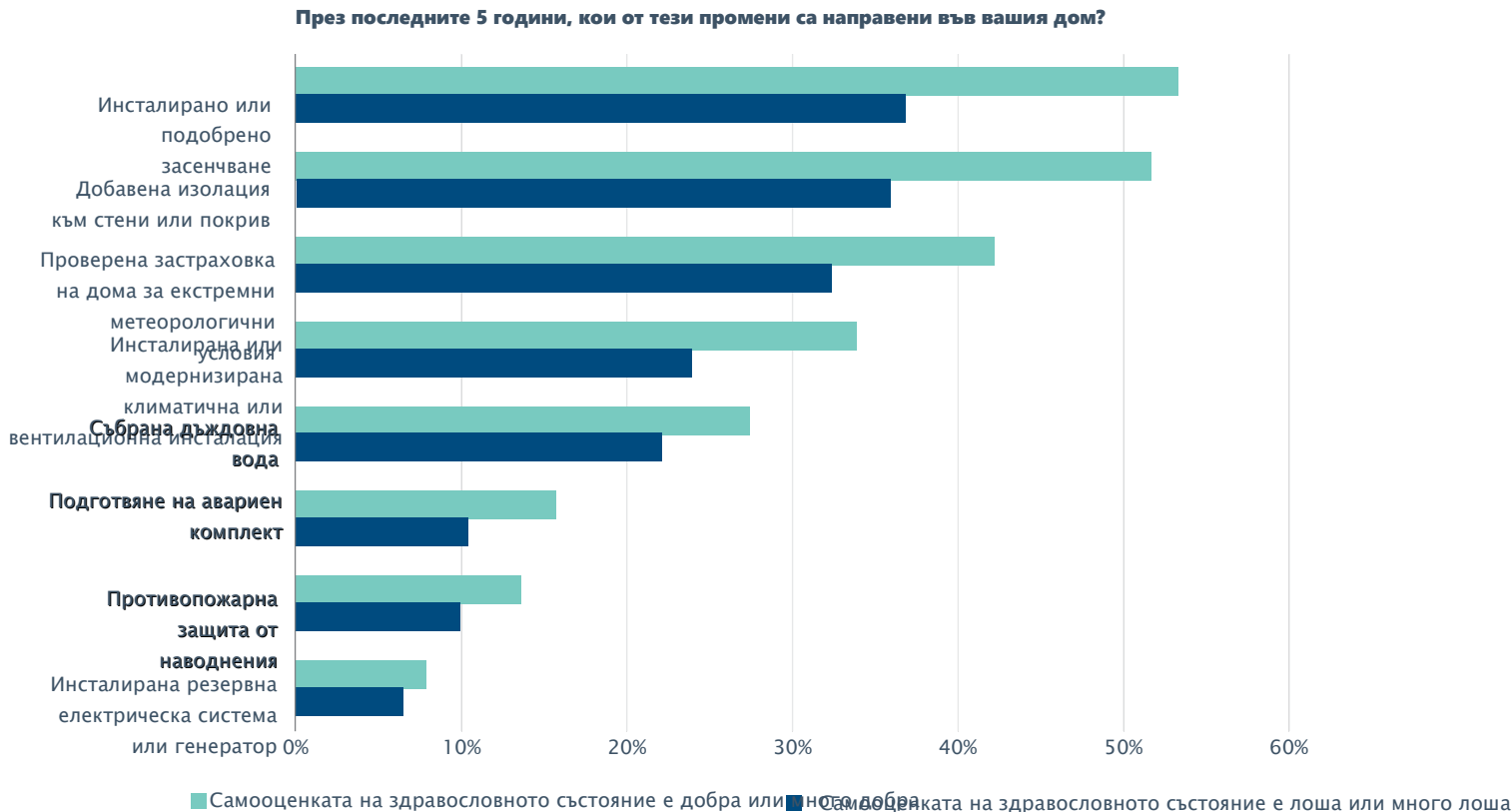
Източник: EАОС въз основа на Eurofound, 2025 г.

Освен това по-нисък процент от респондентите с по-лошо самооценяване на здравето съобщават, че имат както мерки за устойчивост на равнището на домакинствата, така и мерки, ръководени от органите в тяхната област (фигура 5.12 и фигура 5.13). Хората с вече съществуващи здравословни проблеми са сред най-податливите на въздействието на горещини и други екстремни метеорологични явления (СЗО Европа, 2021 г.; ЕАОС, 2025б). Поради това наличието на по-малко мерки за устойчивост спрямо изменението на климата за хората с влошено здраве може да изостри рисковете за тази група.

Лошото здраве може да намали способността на човек да работи и по този начин да намали финансовата достъпност на мерките за устойчивост спрямо изменението на климата на равнището на домакинствата. Два пъти по-висок процент от хората със самооценка за много лошо или лошо здраве (55,2 %) съобщават, че не могат да си позволят да поддържат дома си достатъчно хладен през лятото в сравнение с тези, които са оценили здравето си като много добро или добро (27,5 %).

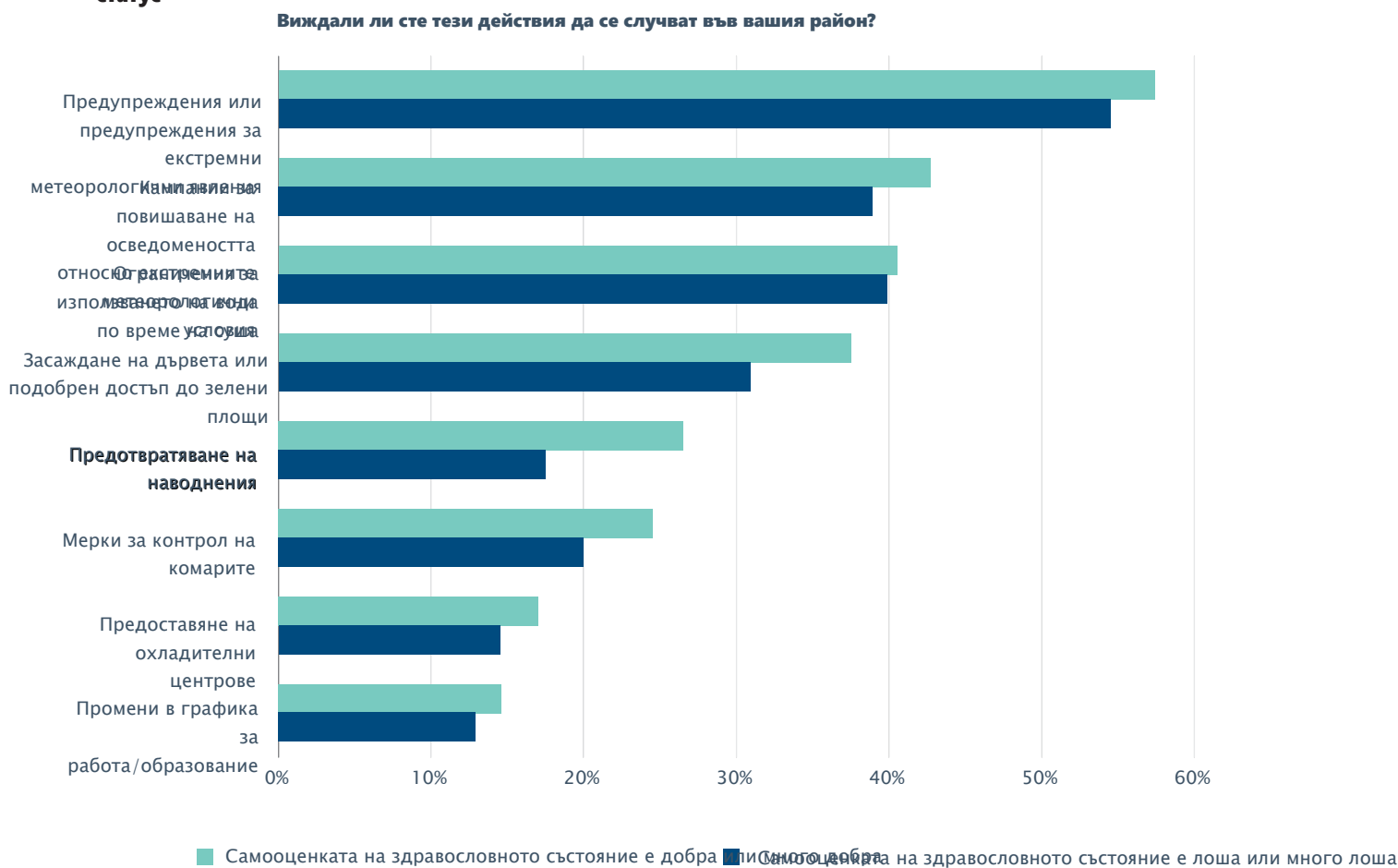
Хората със сериозни здравословни проблеми могат да останат у дома за значителни периоди от време и могат да бъдат особено чувствителни към топлина поради своето състояние или видовете лекарства, които приемат (СЗО Европа, 2021 г.). От съществено значение за тях е да имат комфортна температура у дома. Въпреки това 54,9% от тези, които съобщават, че са силно ограничени в ежедневните си дейности от физически или психически проблеми, заболявания и увреждания, заявяват, че не могат да си позволят да поддържат дома си хладен през лятото в сравнение с 30,8% от тези, които съобщават, че не са ограничени от такива здравословни проблеми. Поради това е от съществено значение да се гарантира, че всеки има достъп до финансово достъпно и устойчиво охлаждане по време на горещи периоди, особено като се има предвид бързо затоплящият се климат.

Фигура 5.12: Процент на респондентите, които съобщават за мерки за устойчивост спрямо изменението на климата на равнище домакинство, по самостоятелно оценен здравен статус

Източник: ЕАОС въз основа на Eurofound, 2025 г.

Фигура 5.13: Процент на респондентите, които докладват мерки за устойчивост спрямо изменението на климата, ръководени от докладващия орган, по самооценка на здравния статус

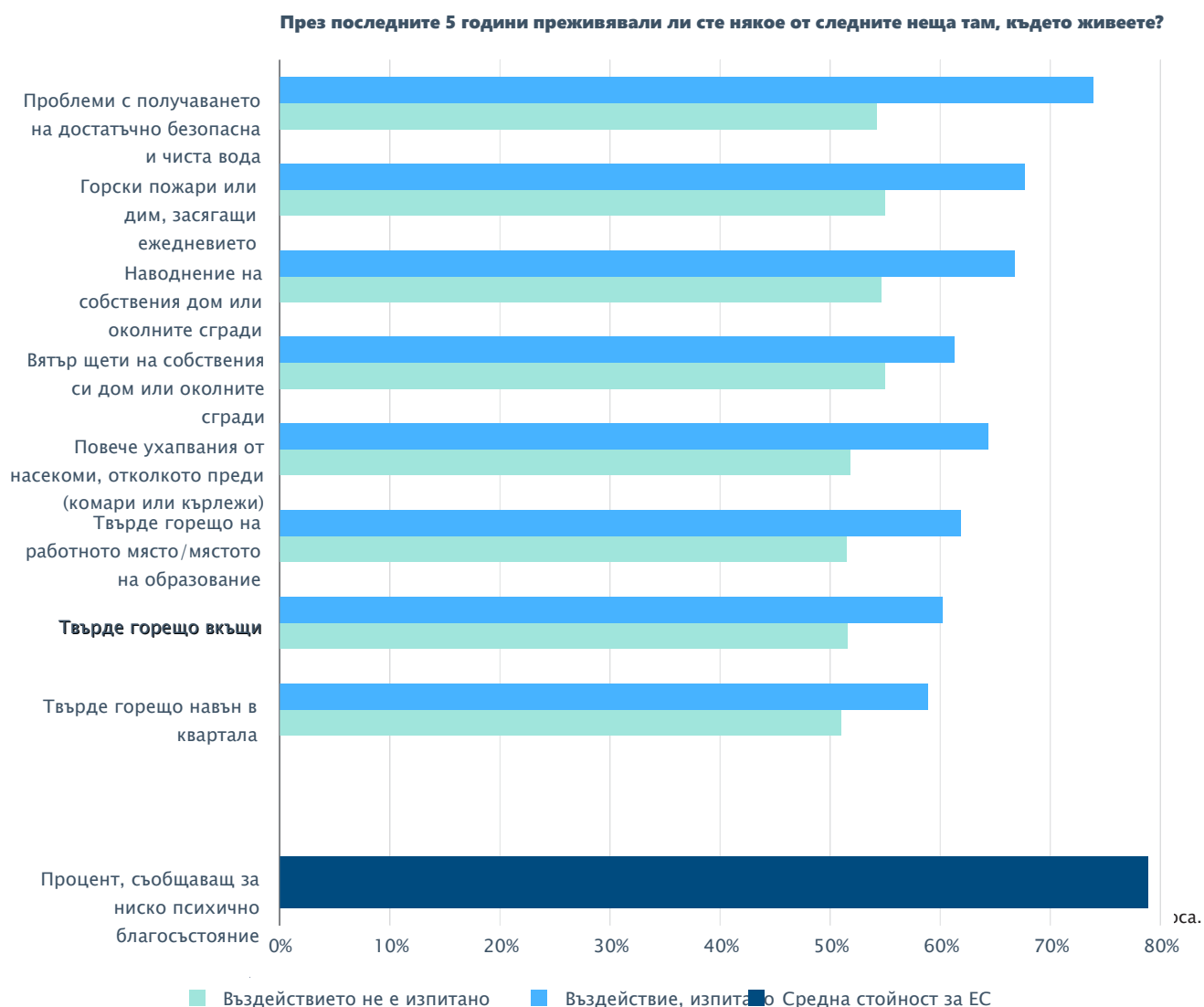
Източник: ЕАОС въз основа на Eurofound, 2025 г.

За да се измерят взаимодействията между въздействието върху климата и психичното здраве, проучването включва въпроси от инструмента на СЗО-5 за измерване на психичното благосъстояние (СЗО, 2024 г.) ⁽⁴⁾. Резултатите показват, че е по-вероятно респондентите с влошено психично здраве да са изпитали въздействия от изменението на климата в своя район през последните 5 години (фигура 5.14). Тази разлика остава статистически значима, когато се контролират обстоятелства като доход, трудов статус и вид домакинство.

Допълнителният статистически анализ (регресия) на резултатите от проучването показва, че наличието на три или повече от изброените въздействия върху климата през последните 5 години има подобна връзка с лошото психично благосъстояние като основни стресови фактори в живота като безработица или самотно родителство. Тези констатации допълват нарастващия брой доказателства, свързващи изменението на климата с отрицателните резултати в областта на психичното здраве (напр. Европейската обсерватория за климата и здравето, 2022 г.), и подчертават необходимостта от включване на съображенията, свързани с психичното здраве, в мерките и действията за устойчивост спрямо изменението на климата.

4 СЗО определя лошото психично благосъстояние, когато респондентите получат по-малко от 50 точки на въпросника на СЗО-5, който се състои от пет въпроса. Това действа като индикация за възможно наличие на психично заболяване (напр. депресивно разстройство) (СЗО, 2024 г.).

Фигура 5.14: Процент на респондентите с лошо психично благосъстояние, отчетено от самите тях, според опита с въздействията върху климата в техния район

6 Заключение и възможности за действие

Резултатите от онлайн проучването, докладвани тук, показват, че по-голямата част от респондентите вече са изпитали екстремни метеорологични явления и други въздействия — предизвикани или изострени от променящия се климат. Голям процент от респондентите са загрижени за бъдещите въздействия върху климата. Тези констатации са в съответствие с други общоевропейски проучвания (ЕИБ, 2024 г.; ЕК, 2025а). Въпреки това настоящото равнище, на което се прилагат мерките за устойчивост спрямо изменението на климата, както съобщават респондентите — както на равнището на домакинствата, така и в техните квартали — не съответства на равнището на намеса, изисквано въз основа на житейския опит и бъдещите опасения.

Тези констатации подкрепят акцента върху устойчивостта спрямо изменението на климата в европейската политика и призовават за повече усилия за адаптиране към изменението на климата, наред със силната програма за смекчаване на последиците от изменението на климата, която вече е въведена, за да се защитят перспективите и благосъстоянието на европейското население. В следващите раздели се изтъкват въпроси, които могат да бъдат от значение за текущите обсъждания на политиките.

6.1 Необходимост от широко прилагане на решения за адаптиране

Констатациите от това проучване отразяват резултатите от EUCRA: обществената готовност остава ниска, тъй като изпълнението на политиката изостава значително от бързо нарастващите нива на риск (ЕАОС, 2024а). Поради това е от жизненоважно значение усилията за адаптиране в цяла Европа да се пренасочат от планиране към изпълнение.

Според възприятията на респондентите в проучването мерките за устойчивост, които не са основани на инфраструктура и които понастоящем се изпълняват от публичните органи — ранни предупреждения и предупреждения, кампании за повишаване на осведомеността и ограничения за използването на вода по време на суши — са най-често срещаните от всички мерки, изброени в проучването.

Въпреки че тези действия със сигурност са необходими и ефективни, от съществено значение е също така да се увеличат усилията, които допринасят за предотвратяването на последиците от изменението на климата (вж. таблица 1.1). Необходимо е широко прилагане на инфраструктурни мерки за адаптиране към изменението на климата, като например природосъобразни решения (напр. екологизиране на градовете) и управление на дъждовните води.

Подобни действия обикновено попадат в сферата на компетентност на органите на поднационално или местно равнище, но по-голямата част от местните органи на управление не разполагат със средства за изпълнение на плановите за адаптиране (Venner et al., 2025 г.). Поради това е важно да се гарантира, че финансирането за адаптиране е налично на местно равнище.

Респондентите, живеещи извън градовете, е по-малко вероятно да докладват, че са видели мерки за адаптиране, приложени в техния район. Въпреки че много големи градове са застъпници на действията за адаптиране в Европа през последните няколко десетилетия (ЕАОС, 2024б), от съществено значение е също така да се положат усилия за адаптиране в по-малките общини и селските райони.

Според неотдавнашно проучване градовете в сравнение с големите градове по-често съобщават за липса на политическа подкрепа, недостатъци в капацитета на персонала за определяне на възможностите за финансиране и трудности при изпълнението на условията и изискванията на различните източници на финансиране за адаптиране, включително от институциите и програмите на ЕС. Следователно те разполагат с по-малко финансиране за действия и процеси за адаптиране към изменението на климата (Venner et al., 2025 г.). Поради това допълнителната подкрепа е важна на местно равнище като „подложка на адаптацията“ (ЕК, 2021 г.). Европейската платформа за адаптиране към изменението на климата Climate-ADAPT предоставя информация за различни

[варианти за адаптиране към](#) изменението на климата и представя [проучвания на конкретни случаи](#) във връзка с тяхното прилагане.

6.2 Справяне с топлината като най-разпространения риск за здравето и благосъстоянието

В EUCRA (ЕИП, 2024а) топлината се определя като критичен риск за човешкото здраве. Високият процент на респондентите в това проучване, които са били подложени на прекомерна топлина, изисква спешни действия за справяне с проблема. По-специално, от решаващо значение е да се справим с високите температури в домовете на хората, за да предотвратим смъртността и лошото здраве, причинени от високите температури всяко лято (Japoš et al., 2025 г.). Това може да се постигне чрез интегриране на мерките за адаптиране към изменението на климата и стратегиите за смекчаване на последиците от него в строителните стандарти и практики под формата на технически спецификации, кодекси и мерки за безопасност (JRC, 2025 г.).

Необходимо е устойчивото охлаждане да стане достъпно и финансово достъпно за всички граждани в една бързо затопляща се Европа. Почти две трети от най-малко заможните респонденти в това проучване съобщават, че не могат да си позволят да поддържат дома си достатъчно хладен през лятото. Това подчертава спешната необходимост да се гарантира, че охлаждането е достъпно за групите с най-ниски доходи. Основните елементи на стратегията за устойчиво охлаждане включват:

- насърчаване на централното охлаждане;
- отдаване на приоритет на инвестициите в техники за пасивно охлаждане;
- рационално и умерено използване на системите за активно охлаждане;
- разработване на нискоенергийни охладителни системи, които са подходящи за бъдещ по-топъл климат (ЕАОС, 2022в).

6.3 Насърчаване на устойчивостта на равнище домакинство

Увеличаването на наличността и финансовата достъпност на мерките на равнището на домакинствата като допълнение към действията, ръководени от органите, е друга област, която създателите на политики биха могли да проучат допълнително, за да подобрят устойчивостта на европейското общество спрямо изменението на климата. Според ЕИБ (2024 г.) 71 % от европейците смятат, че са информирани за това какво могат да направят, за да адаптират ефективно домовете и начина си на живот. Мнозинството (60 %) обаче не са запознати с публичните субсидии или финансовите стимули в подкрепа на усилията си — или поради липсата на такива стимули, или поради лошото разпределение на информацията за тях.

В проучването наемателите — понастоящем 31 % от населението на ЕС (Евростат, 2024 г.) — се очертават като по-малко подготвена група в сравнение със собствениците на жилища. По този начин наемателите, както в частни, така и в социални жилища, следва да бъдат взети предвид при действията, насочени към адаптиране на жилищата на хората. Примери за съответни действия биха били частични или пълни субсидии, безвъзмездни средства или заеми в подкрепа на собствениците на жилища и наемателите да инвестират в мерки за устойчивост спрямо изменението на климата (ЕАОС, 2025б).

6.4 Защита на уязвимите групи

Освен групите и наемателите с ниски доходи, резултатите от проучването показват, че е важно при действията за адаптиране да се вземат предвид и други уязвими групи. По-специално, благосъстоянието на младите хора е изложено на риск, тъй като те ще преживеят безпрецедентно изменение на климата. По-ранни проучвания показват, че много млади хора изпитват тревожност във връзка с климата (Hickman et al., 2021 г.) и това се подкрепя от високия процент млади респонденти в това проучване (16—29 години), които са загрижени за бъдещите въздействия върху климата.

Голям процент от респондентите със самооценка на влошеното здраве съобщават, че са изпитали въздействия върху климата, съчетани с по-малко мерки за устойчивост на равнището на домакинствата. Това показва необходимостта от съсредоточаване върху защитата на здравето на хората от въздействието на климата, включително благосъстоянието на хората с вече съществуващи здравни състояния.

Конкретно по отношение на психичното здраве при променящия се климат, резултатите от проучването показват връзка между преживяването на множество екстремни метеорологични явления и лошото психично здраве. Това изисква целенасочените стратегии в областта на психичното здраве да бъдат интегрирани в политиките и действията, свързани с адаптирането към изменението на климата и здравето, в много по-голяма степен, отколкото досега (вж. Европейска обсерватория за климата и здравето, 2022 г.; Stewart-Ruano et al., 2025 г.).

Без спешни действия за защита на най-уязвимите граждани на ЕС последиците от изменението на климата вероятно ще влошат още повече здравето на хората. Както участниците от гражданското общество, така и някои държави — членки на ЕС, наскоро призоваха за европейска стратегия в областта на климата и здравето (EuroHealthNet, 2025 г.; Съвет на Европейския съюз, 2025 г.). Това подчертава необходимостта от действия и значението на ЕС като координиращ орган в областта на климата и здравето.

В заключение, необходимо е да се увеличат усилията на европейско, национално и поднационално равнище за по-нататъшно повишаване както на устойчивостта на равнището на домакинствата, така и на водената от властите устойчивост, за да се върви в крак с променящия се климат. Това изисква системни действия в различни сектори — от жилищното настаняване и застроената среда, през финансите и застраховането до общественото здраве.

Съкращения

ЕИП	Европейска агенция за околната среда
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка
EUCRA	Европейска оценка на риска, свързан с климата
ЕС	Европейски съюз
Eurofound	Европейска фондация за подобряване на условията на живот и труд

Препратки

Съвет на Европейския съюз, 2025 г., „Други въпроси“ за заседанието на Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси (Здравеопазване) на 2 декември 2025 г.: Стратегия на ЕС в областта на климата и здравето“ (<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15753-2025-INIT/en/pdf#:~:text=LIFE.5-.EN,a%20low-carbon%20economy.2>), посетен на 11 декември 2025 г.

Diakakis, M., et al., 2022 г., 'Public Perceptions of Flood and Extreme Weather Early Warnings in Greece', Sustainability, 14 (16), стр. 10199 (<https://doi.org/10.3390/su141610199>).

ЕК, 2021 г., Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Изграждане на устойчива на климатичните изменения Европа — новата стратегия на ЕС за адаптиране към изменението на климата“ (COM/2021/82 final) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2021:82:FIN>), посетен на 11 декември 2025 г.

ЕК, 2024 г., Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Управление на климатичните рискове — защита на хората и просперитета“ (COM(2024) 91 final) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52024DC0091>), посетен на 11 декември 2025 г.

ЕК, 2025а, Специално проучване на Евробарометър No 565. Изменение на климата“ (<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3472>), посетен на 11 декември 2025 г.

ЕК, 2025а, Съвместно съобщение до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно стратегията на Европейския съюз за готовност (JOIN(2025) 130 final) (<https://webgate.ec.europa.eu/circabc-ewpp/d/workspace/SpacesStore/b81316ab-a513-49a1-b520-b6a6e0de6986/download>), посетен на 11 декември 2025 г.

ЕК, 2025б, Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Въвеждане на плана на Съюза за предотвратяване, готовност и реакция при здравни кризи“ (COM(2025) 745 final) (https://health.ec.europa.eu/document/download/30e8929a-3644-4049-a75f-91583484c9_en?filename=security_com_2025-745_act_en.pdf), посетен на 11 декември 2025 г.

ECDC, 2021 г., *Organisation of vector surveillance and control in Europe* (<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/organisation-vector-surveillance-and-control-europe>), посетен на 19 декември 2025 г.

ECDC, 2023 г., 'Culex pipiens group — текущо известно разпределение: Октомври 2023 г.' (<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/culex-pipiens-group-current-known-distribution-october-2023>), посетен на 11 декември 2025 г.

ECDC, 2025 г., 'Инвазивни комари Aedes — известно понастоящем разпространение: юни 2025 г.' (<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/aedes-invasive-mosquitoes-current-known-distribution-june-2025>), посетен на 11 декември 2025 г.

ЕАОС, 2017 г., *Адаптиране към изменението на климата и намаляване на риска от бедствия в Европа*, Доклад на ЕАОС No 15/2017 (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/climate-change-adaptation-and-disaster>), посетен на 11 декември 2025 г.

ЕАОС, 2020 г., *Urban adaptation in Europe: как градовете реагират на изменението на климата*, Доклад на ЕАОС No 12/2020 (<https://www.eea.europa.eu/publications/urban-adaptation-in-europe>), посетен на 11 декември 2025 г.

ЕАОС, 2022а, *Climate change as a threat to health and well-being in Europe: (Изменението на климата като заплаха за здравето и благосъстоянието в Европа: focus on heat and infectious diseases*, Доклад на ЕАОС No 7/2022 (<https://www.eea.europa.eu/publications/climate-change-impacts-on-health>), посетен на 11 декември 2025 г.

ЕАОС, 2022б, *Към „справедлива устойчивост“: никой да не бъде изоставен при адаптирането към изменението на климата*, брифинг на ЕАОС (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/towards-just-resilience-leaving-no-one-behind-When-adapting-to-climate-change>), посетен на 11 декември 2025 г.

ЕАОС, 2022с, *Охлаждане на сградите по устойчив начин в Европа: проучване на връзките между смекчаването на изменението на климата и адаптирането към него и техните социални въздействия*, брифинг на ЕАОС (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/cooling-buildings-sustainably-in-europe-exploring-the-links-between-climate-change-mitigation-and-adaptation-and-their-social-impacts>), посетен на 11 декември 2025 г.

ЕАОС, 2024а, *European Climate Risk Assessment*, EEA report No 01/2024 (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/european-climate-risk-assessment>), посетен на 11 декември 2025 г.

ЕАОС, 2024б, *Urban adaptation in Europe: what works?*, Доклад на ЕАОС No 14/2023 (<https://www.eea.europa.eu/publications/urban-adaptation-in-europe-what-works>), посетен на 11 декември 2025 г.

ЕАОС, 2024в, *Въздействието на топлината върху здравето: наблюдение и готовност в Европа*, брифинг на ЕАОС (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/the-impacts-of-heat-on-health>), посетен на 11 декември 2025 г.

ЕАОС, 2025а, *От планиране на адаптирането към действия: Insights into progress and challenges across Europe*, информационен документ на ЕАОС (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/from-adaptation-planning-to-action>), посетен на 11 декември 2025 г.

ЕАОС, 2025б, *Социална справедливост в подготовката за изменението на климата: как справедливата устойчивост може да бъде от полза за общностите в цяла Европа*, Доклад на ЕАОС No 04/2025 (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/social-fairness-in-preparing-for-climate-change-how-resilience-can-benefit-communities-across-europe>), посетен на 12 декември 2025 г.

ЕЕА, 2025с, *'Economic losses from weather- and climate-related extremes in Europe'*, EEA Indicator (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/economic-losses-from-climate-related>), посетен на 12 декември 2025 г.

ЕАОС, 2025д, *'Район и население, засегнати през най-малко една четвърт от годината от условията на недостиг на вода в ЕС, измерени чрез индекса за експлоатация на водата plus'*, Графика на ЕАОС (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/use-of-freshwater-resources-in-europe-1-1764323013/area-and-population-affected-during?activeTab=265e2bee-7de3-46e8-b6ee-76005f3f434f>), посетен на 12 декември 2025 г.

ЕИБ, 2024 г., *'94 % от европейците подкрепят мерки за адаптиране към изменението на климата според проучване на ЕИБ'* (<https://www.eib.org/en/press/all/2024-406-94-of-europeans-support-measures-to-adapt-to-climate-change-according-to-eib-survey>), достъпно на 12 декември 2025 г.

Eurofound, 2024 г., *'WHO-5 average scores and proportions of people at risk of depression by age group, EU27, 2020–2023'* (<https://www.eurofound.europa.eu/en/surveys-and-data/data-catalogue/who-5-average-scores-and-proportions-people-risk-Depression-age-group-eu27-2020-2023>), посетен на 12 декември 2025 г.

Eurofound, 2025 г., *Living and Working in the EU e-survey* (<https://www.eurofound.europa.eu/en/surveys-and-data/surveys/living-and-working-in-the-eu-e-survey>), посетен на 12 декември 2025 г.

EuroHealthNet, 2025 г., „Спешен призив за стратегия на ЕС в областта на климата и здравето“, съобщение за медиите (<https://eurohealthnet.eu/publication/an-urgent-call-for-an-eu-strategy-on-climate-and-health/>), достъпно на 12 декември 2025 г.

Европейска обсерватория за климата и здравето, 2022 г., *Climate change and health: преглед на националните политики в Европа* (<https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/observatory/policy/national-policies/status-national-policies>), посетен на 19 декември 2025 г.

Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване, 2024 г., *The dashboard on insurance protection gap for natural catastrophes in a nutshell* (https://www.eiopa.europa.eu/document/download/bbdc653b-e335-41f0-8293-0d8280a09855_en?filename=EIOPA-BoS-24-473_Dashboard%20on%20insurance%20protection%20gap%20for%20natural%20catastrophes%20in%20a%20nutshell%20-%202024%20version.pdf), посетен на 12 декември 2025 г.

Европейски парламент, 2024 г., *Инструменти на политиката за справяне със социалните неравенства, свързани с изменението на климата: проучване на фокус* ([https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU\(2023\)740081](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU(2023)740081)), посетен на 12 декември 2025 г.

Евростат, 2023 г., „Статистически данни на ЕС за доходите и условията на живот“, Microdata (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/european-union-statistics-on-income-and-living-conditions>), посетен на 11 декември 2025 г.

Евростат, 2024 г., *Housing in Europe — 2024 edition* (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/housing-2024>), посетен на 12 декември 2025 г.

Hickman, C., et al., 2021 г., „Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: глобално проучване“, *The Lancet Planetary Health*, 5(12) E863-E873 ([https://doi.org/10.1016/S2542-5196\(21\)00278-3](https://doi.org/10.1016/S2542-5196(21)00278-3)).

Janoš, T., et al., 2025 г., „Свързана с топлината смъртност в Европа през 2024 г. и прогнозиране на извънредни ситуации в областта на здравеопазването с цел намаляване на предотвратимите смъртни случаи“, *Nature Medicine* (<https://doi.org/10.1038/s41591-025-03954-7>).

JRC, 2017 г., *Overcoming the split incentive barrier in the building sector: (Преодоляване на разделената бариера за стимулиране в строителния сектор: Unlocking the energy efficiency potential in the rental & multifamily sectors*, Технически доклад на JRC No JRC101251 (<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC101251>), посетен на 12 декември 2025 г.

JRC, 2025 г., „Адаптиране към изменението на климата: Стандарти и стратегии за застроената среда“ (<https://eurocodes.jrc.ec.europa.eu/news/climate-change-adaptation-standards-and-strategies-built-environment>), посетен на 12 декември 2025 г.

Martinez, G., et al., 2025 г., „Охлаждане, ориентирано към хората: защита на здравето от опасна топлина, от човека до планетата“, *International Journal of Biometeorology*, 69, стр. 2141-2156 (<https://doi.org/10.1007/s00484-025-02952-1>).

Stewart-Ruano, A., et al., 2025 г., „A Critical Gap in Addressing Mental Health in Heat-Health Action Plans Worldwide“, *Current Environmental Health Reports*, 12(23) (<https://doi.org/10.1007/s40572-025-00486-7>).

Tesselaar, M., et al., 2020 г., „Regional inequalities in flood insurance affordability and uptake under climate change“ („Регионални неравенства по отношение на достъпността и усвояването на застраховането срещу наводнения при изменението на климата“), *Sustainability*, 12(20), 8734 (<https://doi.org/10.3390/su12208734>).

Titko, M., et al., 2021 г., „Population Preparedness for Disasters and Extreme Weather Events as a Predictor of Building a Resilient Society: The Slovak Republic“, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18 (5), стр. 2311 (<https://doi.org/10.3390/ijerph18052311>).

van Daalen, K., et al., 2024 г., „The 2024 Europe Report of the Lancet Countdown on Health and Climate Change: безпрецедентно затопляне изисква безпрецедентни действия“, *The Lancet Public Health*, 9 (7) стр. е495-522 ([https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(24\)00055-0](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(24)00055-0)).

Venner, K., et al., 2025 г., 'Кой води, кой изостава? Междуградски неравенства в европейското финансиране и финансиране за адаптиране към изменението на климата', *писма за научни изследвания в областта на околната среда*, 20 (7), стр. 074061 (<https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/adde71>).

СЗО, 2024 г., *The World Health Organization-Five Well-Being Index (WHO-5)* (<https://www.who.int/publications/m/item/WHO-UCN-MSD-MHE-2024.01>), посетен на 12 декември 2025 г.

СЗО Европа, 2021 г., *Heat and health in the WHO European region: актуализирани данни за ефективна превенция* (<https://www.who.int/europe/publications/item/9789289055406>), посетен на 12 декември 2025 г.

World Weather Attribution, 2024 г., „Climate change and high exposure increased costs and disruption to lives and livelihoods from flooding associated with exceptional проливни валежи в Централна Европа“ (<https://www.worldweatherattribution.org/climate-change-and-high-exposure-increased-costs-and-disruption-to-lives-and-livelihoods-from-flooding-associated-with-exceptionally-heavy-rainfall-in-central-europe/>), посетен на 12 декември 2025 г.

Zhang, L., et al., 2025 г., 'Housing and household vulnerabilities to summer overheating: A latent classification for England', *Energy Research & Social Science*, 125, стр. 104126 (<https://doi.org/10.1016/j.erss.2025.104126>).

Приложение 1 Въпроси от електронното проучване „Живот и работа в ЕС 2025 г.“, анализирани в доклада

През **последните 5 години**, преживявали ли сте някое от следните неща там, **където живеете?**

- Твърде горещо във вашия дом
- Твърде горещо на вашето работно място/място на образование
- Твърде горещо, когато сте навън в квартала
- Вашата къща или други сгради около вас са наводнени
- Вашата къща или други сгради около вас са повредени от вятъра
- Горски пожари или техния дим, засягащи ежедневието ви
- Повече ухапвания от насекоми, отколкото преди (комари или кърлежи)
- Проблеми с получаването на достатъчно безопасна и чиста вода

Варианти за отговор: Да; Не; Не знам; Предпочитам да не отговарям

До каква степен сте загрижени за това как тези проблеми могат да ви засегнат в бъдеще?

- Изключително високи температури, нарушаващи ежедневието и благосъстоянието
- По-чести или по-екстремни наводнения
- По-чести или по-екстремни горски пожари
- По-голяма вероятност от получаване на болести от комари или ухапвания от кърлежи
- Намален достъп до безопасна вода за ежедневна употреба поради суши
- Намален достъп до местна и сезонна храна поради атмосферните условия, засягащи културите

Варианти за отговор: силно обезпокоен; Напълно обезпокоен; умерено обезпокоен; леко обезпокоен; Изобщо не са засегнати; Не знам; Предпочитам да не отговарям

През последните 5 години кои от тези промени са направени във вашия дом?

- Добавена изолация на стени или покрив
- Инсталирана или модернизирана климатизация или вентилация
- Инсталирано или подобро засенчване
- Противопожарна защита от наводнения (напр. подобрен дренаж, прегради срещу наводнения)
- Събрана дъждовна вода за използване в дома/градината
- Инсталиране на резервна електрическа система или генератор
- Подготвяне на аварийен комплект
- Гарантирана застраховка на дома, покриваща екстремни метеорологични събития

Варианти за отговор: Да, направено през последните 5 години; Вече са въведени (включително функции в нови сгради); Не, не е на място; Не знам; Предпочитам да не отговарям

Виждали ли сте тези действия да се случват във вашия район?

- Предупреждения или сигнали за горещи вълни или други екстремни метеорологични явления (чрез текстови съобщения до мобилен телефон, телефонни обаждания, в медиите)
- Кампании за повишаване на осведомеността относно рисковете и действията, които трябва да се предприемат в случай на екстремни метеорологични условия
- Засаждане на повече дървета или подобряване на достъпа до зелени площи (напр. паркове)
- Осигуряване на охладителни центрове (т.е. обществени сгради с климатизация)
- Промени в графиците за работа/образование, за да се избегнат дейности в най-горещите часове или дни
- Предотвратяване на наводнения (напр. диги или езера за дъждовна вода)
- Ограничения за използването на вода по време на суша
- Мерки за контрол на комарите (напр. пръскане/фумигиране)

Варианти за отговор: Да; Не; Не знам; Предпочитам да не отговарям

Може ли вашето домакинство да си позволи следното?

- Поддържане на дома достатъчно хладен през лятото

Варианти за отговор: Да; Не; Не знам; Предпочитам да не отговарям

Европейска агенция за околната среда, Eurofound

Прегряване и недостатъчна подготовка: Опитът на европейците в живота с изменението на климата

2026 г. — 48 стр. — 21 x 29,7 cm

ISBN: 978-92-9480-755-7

doi: 10.2800/6087030

Доклад на ЕАОС No 01/2026

Свързване с ЕС

Лично

В целия Европейски съюз има стотици информационни центрове Europe Direct. Адресът на най-близкия до вас център можете да намерите на адрес: https://european-union.europa.eu/contact-eu_en

По телефона или по електронната поща

Europe Direct е служба, която отговаря на вашите въпроси за Европейския съюз. Можете да се свържете с тази служба: чрез безплатен телефон: 00 800 6 7 8 9 10 11 (някои оператори могат да таксуват тези повиквания) или на следния стандартен номер: +32 22 99 96 96 или по електронна поща на адрес: https://european-union.europa.eu/contact-eu_en

Намиране на информация за ЕС

Онлайн

Информация за Европейския съюз на всички официални езици на ЕС е достъпна на уебсайта Еуропа на адрес: https://european-union.europa.eu/index_en

Публикации на ЕС

Можете да изтеглите или поръчате безплатни и платени публикации на ЕС на адрес: <https://op.europa.eu/en/web/general-publications/publications>.

Можете да получите множество копия на безплатни публикации, като се свържете с Europe Direct или с вашия местен информационен център (вж. https://european-union.europa.eu/contact-eu_en).